

Facebook jako způsob trávení volného času u žáků Středního odborného učiliště Vizovice

Helena Suchá

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Helena Suchá**
Osobní číslo: **H130120**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Facebook jako způsob trávení volného času u žáků Středního odborného učiliště Vizovice**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti sociálních sítí a volného času mládeže.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DĚDIČEK, Dominik. Facebook jednoduše. Brno: Computer Press, a.s. 2010. ISBN 978-80-251-3196-1.

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-731-5185-0.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOHOUTEK, Rudolf. Úvod do psychologie: Normalita a abnormalita psychiky a osobnosti. Brno: Pedagogická fakulta MU, 2005. ISBN 80-210-3795-4.

KULHÁNKOVÁ, Hana a ČÁMEK, Jakub. Fenomén Facebook. Kladno: Jakub Čápek-BigOak, 2010. ISBN 978-80-904764-0-0.

MACEK, Petr. Adolescence. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. Školní poradenská psychologie pro pedagogy. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-264-1074-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Renata Polepilová**
Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce: **6. ledna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 10.2.2016

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o sociální síti Facebook jako fenoménu dnešní doby a jeho vlivu na volný čas u dospívajících. Teoretická část obsahuje vymezení věkové kategorie adolescence, pojednává o vztazích v tomto životním období, vymezuje samotný pojem volný čas a jeho funkce. V neposlední řadě pojednává o sociální síti Facebook, historie jeho vzniku, využití, možných rizicích a možnostech prevence z pohledu sociální pedagogiky. V empirické části zjišťujeme pomocí dotazníkového šetření kolik času tráví dospívající na Facebooku, k čemu jej využívají a zda-li má nějaký vliv na způsob trávení jejich volného času.

Klíčová slova: Adolescence, sociální síť Facebook, volný čas, rizika využívání Facebooku, prevence

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the social network Facebook as a phenomenon of these days and its influence on young people's leisure time. The theoretical part defines the age category of Adolescence, also deals with relations in this specific life period. It contains the definition of the concept of leisure time and describes the largest social network Facebook, its history and functions as well. The work also deals with possible danger and the way how social pedagogy can help to prevent above mentioned problems.

Keywords: Adolescence, social network Facebook, leisure time, safety on Facebook, prevention

Poděkování:

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Renatě Polepilové za vedení mé bakalářské práce, její rady, pomoc, věnovaný čas a zejména za milé a vstřícné jednání.

Zároveň bych ráda poděkovala své rodině za pomoc, trpělivost a podporu. Velké poděkování patří mému tátovi, který pečoval o mou dceru, jenž byla po dobu studia někdy ochuzena o mou přítomnost.

Motto:

„Volný čas je důležitější součástí našeho života.“

Denis Diderot

Čestné prohlášení: Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	14
1.1 ADOLESCENCE	14
1.2 VZTAHY V DOSPÍVÁNÍ	16
1.2.1 Problémové chování v adolescenci	17
1.2.2 Závislost	18
1.2.3 Novodobé nelátkové závislosti.....	20
2 VOLNÝ ČAS	25
2.1 DEFINICE VOLNÉHO ČASU.....	25
2.2 FUNKCE VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE	26
2.2.1 Výchovně-vzdělávací funkce	26
2.2.2 Zdravotní funkce	27
2.2.3 Sociální funkce	27
2.2.4 Preventivní funkce výchovy.....	28
2.3 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE U ADOLESCENTŮ	28
3 SOCIÁLNÍ SÍŤ FACEBOOK	30
3.1 HISTORIE FACEBOOKU	30
3.2 VYUŽITÍ FACEBOOKU	31
3.3 DOSPÍVAJÍCÍ ONLINE.....	32
3.3.1 Rizika spojená s užíváním Facebooku	34
3.3.2 Kyberšikana.....	34
3.4 FACEBOOK JAKO ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU Z POHLEDU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	39
4.1 FORMULACE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	39
4.2 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK A HYPOTÉZ	39
4.3 METODY VÝZKUMU A SBĚRU DAT.....	40
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	41
4.5 REALIZACE VÝZKUMU	42
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	42
5 ANALÝZA DAT	43
5.1 VERIFIKACE HYPOTÉZ	62
6 INTERPRETACE DAT	66
6.1 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	68
ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	74
SEZNAM GRAFŮ	75
SEZNAM TABULEK	77

SEZNAM PŘÍLOH.....	78
---------------------------	-----------

ÚVOD

„Jsi na Facebooku?“ – právě těmito slovy končí povětšinou konverzace s lidmi, které jsme dlouho neviděli, či které jsme právě potkali. Nikdo se nás již neptá na korespondenční adresu pro dopisování, ale právě na onen Facebook.

Facebook se za několik málo let vlastní existence stal standardem internetové komunikace (Dědiček, 2010, s. 7).

Téma své bakalářské práce jsem si nezvolila náhodně. Působím jako pedagog na střední škole a denně se setkávám se žáky, kteří se svými mobily žijí a neobejdou se bez nich. Ne bez důvodu je dnešní mladá generace nazývána „generací sklopených hlav“. Důvod, pro který je Facebook využíván, je zachování kontaktu s rodinou a přáteli, kteří nejsou nablízku, zjistit co se děje kolem a reagovat na společenské dění. Ale je to skutečně jediný důvod, proč dnešní mládež tráví víc a víc času psaním statusů, nahráváním fotografií a videí, sdílením a sledováním cizích životů? Není pro mnohé spíše životní náplní, způsobem jak nabídnout světu své vysněné já, kde se snaží být lepší a zajímavější než ve skutečnosti jsou?

Cílem naší práce je zjistit, jak mladí lidé tráví svůj volný čas, zda-li jej dokáží naplnit různými volnočasovými aktivitami v podobě sportu nebo zájmových kroužků, či Facebook je jediný způsob, jak dokáží trávit svůj volný čas. Zajímá nás, kolik času denně tráví komunikací přes Facebook, kolik jejich virtuálních přátel jsou i jejich skutečnými přáteli. Do jaké míry je ovlivněna jejich sociální interakce, jestli dávají přednost tradičnímu rozhovoru tváří v tvář před virtuální socializací.

Celá práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se věnuje charakteristice zkoumaného vývojového období, což je v tomto případě adolescence, zvláštnostmi tohoto poměrně složitého období, vymezením pojmu volný čas a jeho funkcemi. Další kapitoly pojednávají o sociální síti Facebook a spojitosti s volným časem. Pozornost je věnována i možným online rizikům, se kterými se mohou mladí lidé setkat.

V empirické části je představena metodologie výzkumu a jeho výsledky. Celý výzkum je realizován metodou kvantitativního výzkumu, formou dotazníkového šetření na vybrané střední škole.

Domníváme se, že to jakým způsobem tráví mládež v dnešní době svůj volný čas, přitahuje velkou pozornost. Volnočasové aktivity se stávají významným celoživotním činitelem a

jsou důležitou oblastí rozvoje osobnosti. Neorganizované trávení volného času u mladých lidí je spojeno i s riziky typu experimentování s drogami, či překračováním zákona jinými způsoby. Sociální sítě typu Facebook velmi výrazně ovlivňují běžnou sociální interakci mezi lidmi.

Výsledky výzkumu by měly poskytnout i zpětnou vazbu nám pedagogům.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ

Pod pojmem dospívání si představíme konec dětství. U děvčat i chlapců dochází jak k fyzickým, tak i psychickým změnám. Je to období, které se netýká jen dospívajícího jedince, ale i jeho rodiny a blízkého okolí. V následujících kapitolách si toto období detailně rozebereme.

1.1 Adolescence

V samotném úvodu si nejprve vymezíme období adolescence.

Období dospívání je přechodným obdobím mezi dětstvím a dospělostí. Jedná se o životní etapu od 10 do 20 let. V této fázi života dochází ke změně, která se vyznačuje komplexní přeměnou osobnosti ve všech oblastech: somatické, psychické a sociální. Změny, jež jsou biologicky podmíněny, jsou ve vzájemné interakci s psychickými a sociálními faktory. Průběh dospívání je ovlivněn danými kulturními a společenskými podmínkami, z nichž vyplývají očekávání a požadavky společnosti ve vztahu k dospívajícím. Dospívání představuje specifickou životní etapu, kdy jedinec má zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity. Je to období vyznačující se hledáním a přehodnocováním dosud získaných hodnot a norem. (Vágnerová, 2012, s. 367)

Z pohledu různých teorií je na dospívání nahlíženo rozdílným způsobem. Freud toto období označuje jako genitální fázi, kdy cílem je překonání závislosti na rodičích a kdy objektem jejich sexuálního uspokojení už není jeden z rodičů. Jedná se o období druhé oidipovské fáze. Dospívající si hledá náhradní objekt, chlapce, či dívku. Anna Freudová považovala dospívání za mnohem významnější životní fázi než její otec. Dle jejího názoru je dospívání charakteristické růstem pudových tendencí a následovně narušením osobnostní rovnováhy (tj. rovnováhy mezi Id a Ego). V této situaci se objevují dva obranné mechanismy, které pomáhají kompenzovat problémy dospívání. Je to intelektualizace, která transformuje sexuální puzeň na jinou úroveň energie, což se projevuje zájmem jedince o různé teorie, umění, filozofické otázky, o kterých jsou dospívající ochotni vést nekonečné debaty. Protipólem je asketismus, projevující se nadměrnou sebekontrolou, potlačením pudových tendencí, jež jsou nahrazeny něčím jiným. S oběma tendencemi se můžeme setkat i v současné době, i když asketismus je vzácnější než dřív. Psychosociální teorie posuzují dospívání z hlediska psychického, tedy jak se jedinec vyrovnává s proměnami danými do-

zráváním a sociálními podmínkami, které jej mohou ovlivnit jak pozitivně, tak i negativně. Eriksonův model epigenetického vývoje lidské osobnosti hodnotí každou životní fázi z hlediska jejího vývojového úkolu i eventuálních rizik jejího naplnění. Období dospívání je podle něj obdobím hledání vlastní identity, nejistotou a pochybnostmi o sobě samém. Zde je důležitá pozitivní motivace o dostupné perspektivě vlastního směřování, víra ve vlastní schopnosti, sebejistota. Erikson klade důraz na osamostatnění se od rodiny, ale za důležitější pokládá psychosociální aspekt. Teorie sociálního učení kladou důraz na rozvíjení možností a dovedností, které jsou v tomto období považovány za důležité. Každá společnost má nějaká očekávání a na dospívající je vyvíjen tlak, aby se chovali v souladu s nimi. Jedinec rovněž získává nové role, mnohé z předešlých se mění ve svém obsahu. (Vágnerová, 2012, s. 368-369)

Přechodový charakter dospívání klade na jedince i jeho okolí značné nároky, které nejsou vždy zvládnuté, což vyvolává rozkoly a krize. Tento dlouhý životní úsek lze rozdělit na dvě charakteristicky odlišná období, která jsou svým tranzitním významem spojena: pubescenci a adolescenci. (Helus, 2011, s. 293) Pubescenci je také možno označit jako ranou adolescenci.

V pubescenci (jedná se o období přibližně mezi 11 až 15 rokem) jsou určující biologické změny, u dívek je klíčovou událostí nástup první menstruace/menarche, doprovázenou celou řadou biologických změn v organismu. U chlapců je to vylučování semene. S tímto souvisí výskyt druhotných pohlavních znaků – například ochlupení, změna hlasu, růst ňader atd. V tomto období může vzniknout jev zvaný pubescentní dismorfobie – strach z podoby vlastního těla, na což pubescenti reagují rozličným způsobem, například tetováním, změnou účesu, či piercingem. (Helus, 2011, s. 293-295) Rovněž dochází ke změně způsobu myšlení, dospívající je schopen uvažovat abstraktně i o variantách, které reálně neexistují. Probíhající změny mají velký vliv na emoční prožívání. V této době hrají významnou roli přátelství, první lásky, experimentace s partnerskými vztahy. Zejména v této fázi si jedinec buduje přijatelnou pozici ve světě, což je provázeno pocitem nejistoty. Důležitým sociálním mezníkem je ukončení povinné školní docházky v 15 letech. (Vágnerová, 2012, s. 369-370)

Adolescenci, rovněž označována jako pozdní adolescence, označujeme období v rozmezí od 15 do 20 až 22 let. V této fázi je tělesný růst obvykle ukončen, začátek je spojován s plnou reprodukční zralostí. Biologická proměna již nemá takový význam, důležitější jsou kritéria psychologická (dosažení osobní autonomie), sociologická (role dospělého) a peda-

gogická, kdy je ukončeno vzdělávání a jedinec se připravuje na profesní dráhu. (Macek, 2003, s. 9) V 18 letech dosahuje adolescent plnoletosti, kdy se stává nejen právně zodpovědným, ale jedná se rovněž i o velmi významný sociální mezník. (Vágnerová, 2012, s. 371)

1.2 Vztahy v dospívání

Jak jsme již uvedli v předchozí kapitole, období dospívání patří k velmi obtížné životní fázi. Jednak dochází k výrazným biologickým změnám, a to zejména v období pubescence, rovněž ke změnám v kognitivních procesech a výrazným emocionálním změnám. Dospívající si mnohem více uvědomuje sám sebe, přehodnocuje doposud získané hodnoty i zkušenosti. Vztahy a vazby v rodině patří k důležitým faktorům socializace po celé období adolescence. Dochází k mezigeneračním konfliktům, kdy se jedinec snaží překonat svou závislost na rodičích a získat tak pocit vlastní autonomie. (Macek, 2003, s. 53) Často je zřejmý rozpor mezi hodnotami rodiny a vnější společností. „Velká část teoretiků adolescence se shoduje v názoru, že v tomto období prudce stoupá význam vztahů s vrstevníky, a to na úkor dosud důležitějších vztahů s rodiči“ (Harris, 1995 cit. podle Macek, Lacinová, 2006, s. 41).

Dle Vágnerové se v období mladší adolescence mění vztahy mezi lidmi, jak s dospělými, tak s vrstevníky. Je to fáze experimentace s rolemi a vztahy. Pubescenti odmítají podřízené postavení vůči rodičům a učitelům a jsou k nim kritičtí a netolerantní. Rodina je stále důležitým sociálním zázemím, i když se z ní pubescent snaží postupně vymanit a osamostatnit se. Škola je významná z hlediska budoucího profesního zařazení. Stále důležitější se pro dospívajícího stává vrstevnická skupina, s jejímiž názory a hodnotami se identifikuje. Vznikají zde hlubší přátelství, první lásky. Vrstevnická skupina má svá oblíbená místa, kde se schází. Tato místa jsou chápána jako jejich teritorium, protože tam obvykle nechodí s dospělými. Období pozdní adolescence je fází přechodu do dospělosti. Jedinec je stále více akceptován jako dospělý, což znamená, že se od něho očekává i odpovídající chování a zodpovědnost. Rodina je místem, kam se dospívající rád vrací a vztahy s rodiči bývají většinou stabilizovány. Ve vrstevnické skupině není kladen důraz na skupinovou identitu, ale je důležitější individuální sebevymezení. (Vágnerová, 2012, s. 396-397)

„Klíčové schopnosti, které určují možnost jedince zapojovat se do vrstevnických skupin a uspokojivě v nich fungovat, jsou označovány jako sociální kompetence. Sociální kompetence jsou dosti neohrazeným konceptem; rozumíme jimi všechny sociální, emocionální a kognitivní schopnosti a též chování, které se uplatňuje při sociální adaptaci“ (Welsh, Bierman, 2001 cit. podle Macek, Lacinová, 2006, s. 41).

1.2.1 Problémové chování v adolescenci

Základní charakteristikou adolescence již nejsou zvraty, rozpory a krize, na rozdíl od pubescence, ale stále je to velmi citlivé období pro vznik problémového a rizikového chování. Dle řazení Durkina, 1995; Schulengberga, Maggse, Hurrelmana, 1997 zde náleží:

- predelikventní chování a páchaní trestné činnosti,
- agrese, násilí, šikana a týrání (včetně rasové nesnášenlivosti a diskriminace některých skupin),
- užívání drog (včetně alkoholu a kouření),
- sexuální rizikové chování (včetně předčasného mateřství a rodičovství),
- poruchy příjmu potravy,
- sebevražedné pokusy a dokonané sebevraždy.

M. Šafářová (2002a) k těmto oblastem či formám rizikového chování dále nově zařazuje též rizikové sporty a rizikové chování adolescentů při řízení vozidel. (Macek, 2003, s. 77)

Podle Vágnerové mezi faktory, které mají vliv na výskyt problematického chování dospívajících, patří rodina, jakožto základní sociální struktura. „Život v nevhodném nebo nepodnětném rodinném prostředí představuje riziko ve smyslu rozvoje nežádoucích způsobů chování, nebo dokonce nežádoucích osobnostních charakteristik.“ Jedná se o případy, kdy rodiče nejsou schopni plnit svou rodičovskou roli. Dítě pocházející z tohoto prostředí je citově deprimované, zanedbané, v mnoha případech týrané až sexuálně zneužívané. Zvýšené riziko představuje i neúplná rodina, kde se zvyšuje možnost, že osamělý rodič nebude schopen poskytovat dítěti dostatečnou oporu a všechny vzorce chování, jaké by potřebovalo. (Vágnerová, 1999, s. 276)

Hlavním úkolem dospívání je dosažení samostatnosti a odpoutání se ze závislosti na dospělé autoritě. S tím bývá spojena tendence překračovat hranice, zkoušet zakázané činnosti, které přinášejí uspokojení. Zvyšuje se touha experimentovat s rizikem. Dospívajícím chybí zkušenost, mají pocit nezranitelnosti. Větší vliv vrstevnické skupiny může stimulovat zá-

jem o tyto zakázané aktivity. Jedná se především o nadměrné pití alkoholu, nikotinismus a experimentace s psychoaktivními látkami. Důvod, či motivace k ochutnání čehokoli může být různý, individuální i skupinový, ale prvotní impuls vychází z vrstevnické skupiny. Hlavním důvodem je často přijetí skupinových norem a podřízení se skupinovému tlaku. Jedinec nechce vypadat infantilní nebo bázlivý, proto udělá cokoli, aby jej skupina přijala, i když to pro něj může být nebezpečné. Sdílení čehokoli nebezpečného skupinu stmeluje, a pokud se jedná o příjemný zážitek, šance na jeho opakování se zvyšuje. Prostřednictvím alkoholu nebo drogy se může dospívající dostat do stavu euforie. Zvyšuje se jeho sebevědomí, nic není problém, má pocit, že vše se dá bez problému zvládnout, o případném riziku vůbec neuvažuje. Nepřipouští si, že by se mohl stát závislým. (Vágnerová, 2005, s. 202-203)

Profesor Kohoutek věnuje zvláštní pozornost závislosti dětí a mládeže na sektách. „Sekty jsou definovány jako sdružení věřících, oddělujících se a překračujících hranice oficiální církve“. Většina sekt má autoritativní systém řízení, vyžaduje se bezpodmínečná poslušnost a oddanost. Děti a mládež je třeba neustále varovat před začleněním do závadných part a sekt. Hrozí jim ztráta osobnostní autonomie, samostatnosti a vlastní individuality. (Kohoutek, 2005, s. 54-55)

1.2.2 Závislost

Definice závislosti podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí

Syndrom závislosti (statistický kód Fix. 2, na místo x před desetinou tečku se doplňuje látka): „Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje“.

Znaky závislosti:

- a) silná touha nebo pocit nutnosti užívat látku, také označováno jako craving, bažení
- b) potíže v sebeovládání při užívání látky

- c) tělesný odvykací stav
- d) průkaz tolerance k účinku látky
- e) postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů ve prospěch užívané psychoaktivní látky
- f) pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků.

Jednoznačná diagnóza závislosti se stanoví tehdy, pokud během jednoho roku došlo ke třem, či více z předem uvedených jevů. (Nešpor, 2007, s. 9-10)

Závislost patřila k člověku odjakživa, existovala a vyvíjela se. Po staletí se lidstvo snaží tuto vlastnost dostat pod kontrolu, nicméně se mu to stále nedaří. Problém závislosti je problém multidisciplinární. Je to kombinace sociálního, psychologického a biologického vlivu. Všechny faktory jsou ve vzájemné interakci a ovlivňují vznik, vývoj a projevy závislosti. (Urban, 1973 cit. podle Mühlpacher, 2008, s. 56) Závislost je dynamický děj, který odráží vzájemný vztah výše uvedených faktorů. Vznik závislosti je postupný, pro závislého jsou důležité i činy, které musí vykonat pro získání látky, tedy jsou stejně důležité jako droga sama. Starost jak získat drogu se tak stává náplní dne. Droga se stává částí uceleného způsobu jednání. Závislý člověk žije způsobem života, který nechce a ani nemůže změnit.

Závislostní chování je stále považováno jako jednooborový problém, medicínský. Pokud si tento jev rozebereme v jednotlivých stádiích, dojdeme k poznatku, že se jedná rovněž o problém pedagogický, sociálně pedagogický a zřejmě i možnosti řešení najdeme v této oblasti. (Mühlpacher, 2008, s. 56)

V této souvislosti bychom mohli zmínit tezi Viktora E. von Gebstella, jež uvedl v článku Psychopatologické závislosti v roce 1948, že „každý lidský zájem, ať je směřován kamkoli, může vyústit v závislost“ (Gebstetel, 1948 cit. podle Mühlpacher, 2008, s.57). „Stejně biologické, psychologické a sociální charakteristiky se objevují při zneužívání návykových látek, stejně jako u jiných pravidelně se opakujících konzumních zvyklostí. Nejdůležitější kritérium závislosti je neschopnost kontrolovat chování“ (Schmeichel, 1995 cit. podle Mühlpacher, 2008, s. 57).

Látkové závislosti

Do látkových závislostí se řadí:

- závislost alkoholu
- závislost na opioidech (např. heroin)
- závislost na kanabinoidech
- závislost na sedativech nebo hypnoticích (tlumivých lécích)
- závislost na kokainu
- závislost na jiných stimulantcích včetně kofeinu a pervitinu
- závislost na halucinogenech (např. MDMA čili slangově extáze)
- závislost na tabáku
- závislost na organických rozpouštědlech
- závislost na několika látkách nebo jiných psychoaktivních látkách. (Nešpor, 2007, s. 10)

1.2.3 Novodobé nelátkové závislosti

Mnohé lidské činnosti jsou považovány za běžné, některé dokonce za sociálně žádoucí, pouze tehdy, pokud je člověk vykonává v očekávané míře. V okamžiku kdy se vymknou kontrole, mohou se změnit v patologickou záležitost. Nejde tolik o obsah činnosti, ale o schopnost ji přijatelným způsobem ovládat. Každý z nás chodí nakupovat, občas si zahraje počítačovou hru atd. Ale malá skupina lidí trpí neovladatelným puzením k nákupům, k počítačovým hrám nebo nedokáže odolávat jiným impulsům. Dle MKN – 10, 1992; Smolík, 1996 všechny tyto poruchy mají tři základní znaky:

- a) **neschopnost odolat impulsu nebo pokušení**, přestože člověk ví, že toto jednání je nežádoucí a má negativní následky;
- b) **jednání tohoto typu předchází postupně narůstající napětí**, které nelze eliminovat (snížit) jinak než určitým činem;
- c) **jednání je spojeno s pocitem uspokojení**, člověk po něm vědomě touží, později si je sice může vyčítat, ale ani příště nebude schopen odolat. (Smolík, 1996 cit. Podle Vágnerová, 1999, s. 310)

K výše uvedené skutečnosti se jednoznačně přiklání i MUDr. Nešpor, který ve své publikaci *Návykové chování a závislost* píše: „Závislost na práci, internetu, patologické hráčství ani nestřídmé požívání projímadel není závislostí v pravém slova smyslu. Nelze však po-

přít, že uvedené druhy návykového chování mají se závislostí určité společné rysy“ (Nešpor, 2007, s. 11).

Mezi nové formy závislostního chování, které jsou v poslední době hodně rozšířené, patří např. netomanie (závislost na Internetu), závislost na televizi, sexuální závislost, patologické nakupování, workholismus a patologické přejídání. (Mühlbacher, 2008, s. 95)

Součástí běžného života v dnešní době jsou fenomény jako počítače, mobilní telefony, e-mail, ale i nakupování v supermarketech. Lidé jsou motivováni v současné době především finančním aspektem svých aktivit, což vede k intenzivnímu pracovnímu tempu a stresu. Výše uvedené technologie modernímu člověku slouží a pro většinu z nich jejich užívání není spjato se žádnými problémy. Vlivu moderních technologií je jedinec vystavován již od útlého dětství. Moderní technologie jsou všudypřítomné a tím pádem se zvyšuje riziko jejich nadměrného používání. Celá situace může vyústit ve vznik tzv. novodobých nelátkových závislostí. Nelátkové závislosti nejsou otázkou závislostí somatických, či psychosomatických, jak je tomu např. při užívání psychotropních látek, ale jedná se především o závislost psychickou.

Psychická závislost se vyznačuje především cravingem, český ekvivalent je velmi silná touha, bažení, či dychtění. Emmerová popisuje bažení následovně:

- bažení je znakem závislosti;
- bažení provází a bude provázet každého uživatele návykových látek po celý život;
- bažení se časem zmírňuje, přichází po delších časových intervalech a není tak naléhavé jako na počátku abstinence;
- bažení může vést k racionalizacím, popírání a k tzv. zdánlivě bezvýznamným rozhodnutím;
- bažení oslabuje paměť a myšlenkové procesy; způsobuje, že rozhodování závislé osoby je pod vlivem bažení iracionální a unáhlené;
- bažení je spolu s podceňováním závislosti nejčastějším důvodem, proč závislí recidivují a předčasně ukončují terapii;
- bažení výrazně zesilují faktory jako dostupnost návykové látky, setkání se spouštěči, rizikové emocionální stavy, malá schopnost uvědomování si a vnímání sebe sama;
- bažení se dá překonat

Tyto charakteristiky bažení jsou formulovány ve vztahu k psychoaktivním látkám, ale i zde můžeme nalézt analogie bažení ve vztahu k fenoménům způsobujícím novodobé nelátkové závislosti. U novodobých nelátkových závislostí dosud neexistují jednotná diagnostická kritéria. (Emmerová, 2009 cit. podle Fischer, Škoda, 2014, s. 125-126) V souvislosti s novodobými nelátkovými závislostmi uvádí Benkovič následující charakteristiku:

- touha (bažení – craving) po příjemných zážitcích a zaujatost těmito činnostmi – hrou (v případě gamblingu), prací (u workholismu), nakupováním (u oniomanie), surfováním po internetu, elektronickou poštou, komunikací přes sociální sítě, navazováním virtuálních přátelství (u závislosti na PC a internetu), telefonováním a posíláním SMS přes mobil.
- problémy s kontrolou v jednotlivých výše uvedených činnostech. Zvyšuje se též frekvence jednotlivých činností a délka času, kterou jedinec těmito činnostmi tráví, či jejich intenzita
- preference těchto činností před jinými činnostmi, aktivitami, povinnostmi a zájmy jedince
- pokračování v těchto činnostech navzdory závažným důsledkům, které to přináší. Jedná se např. o důsledky ekonomické (zadlužování), rodinné (konflikty, problémy ve vztazích), pracovní, společensko-sociální a v některých případech i fyzické.
(Benkovič 2007cit. podle Fischer, Škoda, 2014, s. 126)

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že mechanismus nedrogových závislostí je v mnoha aspektech stejný jako u závislostí drogových, i když primárně nepoškozují tělo člověka v důsledku intoxikace. Zasahují totiž oblast lidské psychiky i oblast sociálních vztahů. A stejně jako drogové závislosti mohou mít na život člověka fatální dopad. (Pokorný, Telcová, Tomko, 2002, s. 77)

Závislost na internetu a online prostředí je fenomén, který doprovází masové rozšíření internetu. A zejména mladá generace je s internetem velmi propojená. Pro běžného dospívajícího je zcela běžné být na Facebooku, internet je možné mít všude s sebou, např. v mobilu. Mladí lidé jsou skupinou, u které je nejvyšší riziko vzniku závislostního chování v online prostředí. Velký vliv na to má i fakt, že v podstatě nejsou omezeni penězi, tak jak je tomu u návykových látek či gamblingu. Internet patří k běžnému vybavení domácnosti a je zcela běžné, že mladí lidé mají neomezený přístup k internetu v chytrých telefonech, tabletech a laptotech. (Hýbnerová, 2012, s. 33)

Psycholožka, psychoterapeutka a odbornice na oblast závislosti Magdalena Frouzová tvrdí, že motivem stále častějšího pobytu v online prostředí je to, že každý si zde může najít prostředí, které mu vyhovuje, mnozí si zde kompenzují neúspěchy v reálném životě. Více ohrožení jsou osamělí lidé se sklonem k depresivním náladám, s problémy v mezilidských situacích.

Na Maslowově modelu si můžeme ukázat, jaké potřeby může jedinci online prostředí pomoci naplnit:

1. Fyziologické potřeby – hlad, žízeň, zima, sexuální potřeby. Ve virtuálním prostředí může být uspokojen zejména sexuální pud a to např. prostřednictvím erotického chatu nebo prohlížením pornostránek.

2. Potřeba bezpečí – jistota, stabilita, struktura, osvobození od strachu a úzkosti. Právě tyto jistoty jsou hlavním motivem úniku jedince do virtuálního světa.

3. Potřeba sounáležitosti a lásky – sociální sítě jsou ideálním prostředím, kde může mít jedinec dostatek „přátel“ a cítit se součástí komunity. Internet je rovněž populární místo k seznámení se s potencionálními partnery.

4. Potřeba ocenění – respekt a úcta poskytnuta druhými. Tato potřeba může být jednoduše naplněna např. na diskuzním serveru, kde si jedinec může zvyšovat své sebevědomí a svými názory získat určitou prestiž.

5. Potřeba sebeaktualizace, seberealizace – tzv. metapotřeby, které přicházejí až po uspokojení předcházejících základních potřeb. Patří sem např. pravda, dobrota, spravedlivost, hravost, jedinečnost, sebevyjádření. Všechny tyto potřeby mohou být beze zbytku na internetu naplněny.

Naplňování těchto potřeb je přirozené pro každého člověka. Problém nastává, když se virtuální prostředí stane jediným místem, kam za jejich uspokojením člověk uniká a to zejména proto, že selhává ve skutečném světě. (Hýbnerová, 2012, s. 36-37)

Období dospívání je velmi složitou životní etapou. Mladý člověk prochází obdobím mnoha změn, které jej činí do jisté míry zranitelným. Z tohoto důvodu patří jedinci uvedené věkové kategorie k nejohroženější části populace. Pro adolescenty je běžné, že testují sebe i okolí, ve smyslu co je ještě přijatelné a co už ne.

Je zde nebezpečí, že někteří jedinci si osvojí životní styl, který je neslučitelný s běžnými sociálními normami a může jej i vážně ohrozit na zdraví.

2 VOLNÝ ČAS

Ve volném čase se věnujeme činnostem, které nás baví, a máme

rádi. Jsou to činnosti, které nám přinášejí radost a uspokojení. Činnosti zahrnuté do sféry povinností dělat musíme, ať chceme, či nikoli. Tyto dvě oblasti nelze od sebe přesně oddělit. To, co je pro někoho povinnost, může být pro druhého příjemná zábava. Povinnost nemusí být vždy prožívána jako něco nepříjemného. (Pávková, 2002, s. 9)

„Volný čas chápeme jako dobu, která člověku umožňuje svobodnou volbu činnosti“ (Hájek a Harmach, 2004, s. 28).

Každý vstupuje během svého života do různého prostředí, kde se účastní volnočasových aktivit. Učí se zde poznávat a vzájemně propojovat praktické zkušenosti s teoretickými informacemi. Prostřednictvím volnočasových aktivit vstupuje do nových oblastí zájmových a veřejně prospěšných aktivit, uspokojuje své různorodé potřeby a zájmy. Volnočasové aktivity se stávají stále významnějším celoživotním činitelem, jsou významnou oblastí rozvoje osobnosti, sociálního začlenění, individuálních předpokladů, nebo životních ambicí. (Hofbauer, 2008, s. 7-8)

2.1 Definice volného času

Dle Průchy, Walterové, Mareše je volný čas možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 341).

„Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče)“ (Pávková, Hájek, Hofbauer, 2002, s. 13).

Z těchto skutečností vychází většina výkladů či definic termínu volný čas. Svými formulacemi se však liší. Pávková uvádí několik ukázek vymezení pojmu volný čas:

Časový prostor, který člověku umožňuje svobodnou volbu činností;

Volný čas v negativním pojetí – čas zbývající po splnění rozmanitých povinností;

Volný čas v pozitivním pojetí – čas nezávislého a svobodného rozhodování pro činnosti;

Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, o vlastní fyzické potřeby včetně spánku;

Opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil;

Čas, ve kterém se můžeme věnovat činnostem, které máme rádi, baví nás, přinášejí radost a uvolnění, chceme je a můžeme dělat. (Pávková, 2008, s. 66)

Dumazedier rozlišuje tři složky volného času:

Složka relaxační (odpočinek a část relaxace) – zde zahrnujeme veškerý odpočinek, mimo ten, který je nezbytný pro obnovu našich sil. Je to např. lenošení, zahálení, nebo-li fyzický odpočinek všeho druhu (nepočítá se zde fyziologicky nutný spánek). Jinými slovy se jedná o tzv. „dolce far niente“ (sladké nicnedělání)

Složka zábavy – zde spadá především aktivní odpočinek, včetně tzv. receptivních činností (pasivní zábava v podobě sledování televize, poslechu CD, film, divadlo, koncerty, diskotéky, setkání s přáteli, činnost v zájmovém útvaru, rekreační sportovní činnost, rodinné oslavy, návštěvy, pobyt na chatě atd.).

Složka sebevzdělávací a vzdělávací – zde spadají všechny aktivity, ve kterých si jedinci rozšiřují své dovednosti a vědomostní obzor. (Hájek a Harmach, 2004, s. 26 – 28)

2.2 Funkce výchovy ve volném čase

Výchova mimo vyučování plní funkci výchovně-vzdělávací, preventivní, zdravotní a sociální.

2.2.1 Výchovně-vzdělávací funkce

V současné době je považována za prioritní funkci a klade se na ni velký důraz. Spočívá v záměrném a cílevědomém formování osobnosti vychovávaných jedinců, reálných cílů je dosahováno pomocí promyšleně volených pedagogických prostředků. Výchova ve volném čase umožňuje uspokojovat a kultivovat potřeby, usměrňovat, rozšiřovat a prohlubovat zájmy. Rozvíjí se specifické schopnosti vychovávaného. (Pávková, 2008, s. 70)

Prostřednictvím zájmových činností jsou děti a mládež motivovány ke společensky žádoucímu využívání volného času, získávají nové vědomosti, dovednosti a návyky, dochází k rozvoji poznávacích procesů a k celoživotnímu vzdělávání. (Pávková, Pavlíková, Hrdličková, 2002, s. 40)

2.2.2 Zdravotní funkce

Zdravotní funkce spočívá v usměrňování režimu dne tak, aby pomáhal vytvářet zdravý životní styl. Jedná se o střídání činností různého charakteru (činnost duševní a tělesná, práce a odpočinek, činnost organizovaná a spontánní). Důraz je kladen především na sportovní a pohybové aktivity, které kompenzují dlouhé sezení při vyučování a jsou nezbytné pro zdravý rozvoj dítěte. (Pávková, Pavlíková, Hrdličková, 2002, s. 40) Pávková věnuje velkou pozornost i zdravému stravování. Výchovným působením lze vypěstovat zdravé stravovací návyky, případně odstraňovat již vytvořené zlozvyky. Do této oblasti spadá i pěstování a upevňování hygienických návyků. Zvláště při práci s dětmi a mládeží nejsou mnohdy tyto návyky dostatečně upevněny nebo ani vytvořeny. Velký význam má i hygiena prostředí, ve kterém výchovný proces probíhá. Rovněž nesmíme opomenout dodržování zásad bezpečnosti práce, které jsou podobně jako hygienické požadavky určeny příslušnými právními předpisy. (Pávková, 2008, s. 71)

2.2.3 Sociální funkce

Tuto funkci výchovy ve volném čase lze chápat několika způsoby. Nejčastěji je chápána jako péče o děti, zajištění jejich bezpečnosti, dohledu a odpovídajícího zaměstnání v době po vyučování a rodiče jsou v zaměstnání, či zaneprázdnění. Sociální funkci v tomto ohledu plní školní družiny, které navštěvují mladší žáci, anebo výchovná a ubytovací zařízení – domov mládeže, internát a zejména zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu a zařízení sociální péče. Sociální funkce má i další význam ve smyslu rozvíjení sociálních kompetencí, komunikativních dovedností, sociální interakce a percepce. Účast ve volnočasových aktivitách přispívá k socializaci jedince. Sociální funkci lze pojímat i jako příležitost k vyrovnávání rozdílů mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami dětí v rodinách. (Pávková, 2008, s. 72)

2.2.4 Preventivní funkce výchovy

Pittmanová a Irbyová, 1996 zdůrazňují prevenci sociálněpatologických jevů ve výchovných a vzdělávacích programech pro děti a mládež.

Prevence sociálněpatologických jevů směřuje do následujících oblastí:

- drogová závislost a kouření;
- kriminalita a delikvence;
- virtuální drogy (počítače, televize);
- patologické hráčství (gambling);
- záškoláctví;
- šikanování, vandalismus a jiné formy násilného chování;
- xenofobie, rasismus, intolerance (Pávková, Pavlíková, Hrdličková, 2002, s. 41).

Vhodně zvolené a dostupné volnočasové aktivity slouží jako primární prevence. Dá se předpokládat, že jedinec, který má své zájmy a věnuje se jim, dokáže efektivně využívat svůj volný čas, s velkou pravděpodobností nepodlehne žádnému z výše uvedených sociálněpatologických jevů. Primární prevence je relativně levná a účinná v porovnání se sekundární a terciární prevencí. Je lepší negativním jevům předcházet, než je následovně napravit. (Pávková, 2014, s. 16)

2.3 Psychologické aspekty výchovy ve volném čase u adolescentů

U adolescentů se zájmy postupně vyhraňují a ustalují. Mezi nejčastější okruhové zájmy patří sport, turistika, přírodověda, technika a drobné rukodělné činnosti. Vzhledem k tomu, že v současné koncepci středního školství je kladen malý důraz na předměty esteticko-výchovného charakteru, vykazuje mládež menší zájem o vážnou hudbu, výtvarné či dramatické umění. Z uměleckých oblastí je největší zájem o populární hudbu a také o moderní formy tance. Moderní tanec je spojen méně s erotikou než klasický tanec, avšak poskytuje více radosti z pohybu a spontaneitu. V souvislosti s tancem se utvářejí společenské vztahy mezi chlapci a dívkami, formuje se společenské chování a to zejména prostřednictvím tanečních kurzů, kterými by si všichni mladí lidé měli projít. Zájem o ně bohužel poslední dobou stále klesá. V průběhu zájmových činností se vyhraňují specifické schopnosti nadaných jedinců. Vrcholné úrovně však zatím tyto schopnosti nedosahují (Pávková, 2008, s. 108).

Kraus a Poláčková uvádějí, že “nejaktivnějším obdobím z hlediska množství a náplně volného času je období kolem 17 let, kdy kulminuje frekvence řady aktivit“ (Kraus a Poláčková, 2001, s. 167).

Ukazuje se, že mládež ve věku 15 – 18 let se aktivně méně věnuje sportu, turistice a tráví málo času v přírodě. Mládež stále častěji sleduje televizi, tráví čas u počítače. Snižuje se podíl volného času věnovaný vzdělávání. Vývoj volnočasových aktivit mládeže není pozitivní, prohlubuje se pasivnost, konzumnost a nenáročnost. (Kraus a Poláčková, 2001, s. 168)

Dospívajícím je důležité dávat důvěru. V tomto věku jsou již schopni přijmout zodpovědnost, takže je vhodné dát jim možnost samostatného rozhodování. Je ale důležité jim pomáhat a poradit. (Hájek, Harmach, 2004, s. 19)

Volný čas je čím dál tím víc diskutovaným tématem a dostává se do popředí zájmu sociologů, psychologů, pedagogů, ale i ekonomů. Je to nanejvýš aktuální téma zvláště dnes, kdy dochází k hodnotové konverzi u mladé generace a výrazným proměnám v hierarchii životních hodnot a postojů. V současné době se zvyšují počty mladistvých toxikomanů a narkomanů závislých na drogách a herních automatech. Rovněž narůstá kriminalita mládeže, a tak otázka „co s volným časem“ se stala otázkou cogente necessitate (pod tlakem nutnosti). Jelikož se jedná o otázku existenční, snaží se pedagogika volného času nalézt odpověď na základní sociopedagogickou otázku: **Jak a čím upoutat mladého člověka ve chvílích, kdy může volně disponovat se svým časem?** (Spousta, 1996, s. 7)

Společnost se problematice volného času začala věnovat už v 19. století a zejména pak ve dvacátém století. Toto období je spojeno se vznikem prvních hnutí jako YMCA, či Skautingem, jejichž cílem bylo učení se prostřednictvím činností vycházejících ze zájmu účastníků. V současné době, kdy trávíme třetinu času v zaměstnání nebo ve škole, je volný čas významným kompenzačním prostředkem, který nám umožňuje především relaxaci, zábavu a odpočinek. Aktivní způsob trávení volného času by měl mladé lidi především stimulovat, rozvíjet jejich talent a schopnosti, uspokojovat jejich potřeby a působit jako efektivní prevence.

3 SOCIÁLNÍ SÍŤ FACEBOOK

Čas, který trávíme prostřednictvím počítače, se neustále prodlužuje. Počítač je v dnešní době nezbytným vybavením téměř každé domácnosti, není tedy nadále využíván pouze k pracovním účelům. Skrz počítač jsme se naučili především komunikovat s přáteli a známými namísto toho, abychom se sešli a popovídali si. Významnou roli v tomto procesu sehrávají sociální sítě.

Sociální sítě se začaly rozvíjet už v polovině 90. let minulého století v USA. Tou dobou sloužily především ke komunikaci mezi studenty. Už v nich se objevily stránky s prvními profily a skupiny přátel. Tyto sítě vedly ke vzniku dnešních sociálních sítí, mezi které se především řadí Facebook, MySpace, LinkedIn, Hi5 a další.

Sociální sítě dnešní doby jsou skutečným fenoménem. Mají milióny členů a už to nejsou jen studenti. (Kulhánková, Čamek, 2010, s. 9)

Sociální sítě ve velké míře nahrazují původní komunikaci telefonem, zasíláním SMS zpráv, či mailem. (Dočekal a Eckertová, 2013, s. 27)

3.1 Historie Facebooku

Jedná se o největší sociální síť na světě (jedna miliarda uživatelů celosvětově), jen v Česku jej používá 3,8 miliónů uživatelů. (Dočekal a Eckertová, 2013, s. 28)

Zakladatelé Facebooku jsou bývalí studenti americké Harvardské univerzity, kteří vytvořili síť seznamů studentů proto, aby usnadnili prvákům orientaci v novém prostředí a v životě na univerzitě. V začátku využíval Facebook k identifikaci přihlašovaných e-mailové domény univerzit. Nejprve to byl pouze Harvard, postupně přibývaly další univerzity. První byly školy takzvané „Břečťanové ligy“ (Ivy League), do které patří osm elitních soukromých univerzit. Posléze následovaly další. To, co pomohlo Facebooku získat mezi uživateli důvěru, byl omezený „pohyb“ pouze po „půdě“ vlastní univerzity a „přátelení“ pouze se studenty stejné školy. Popularita Facebooku mezi studenty vzrůstala. Studenti i absolventi chtěli i nadále zůstat v kontaktu se svými spolužáky a profesory a to byl jen krůček od vzniku největší sociální sítě na internetu. (Kulhánková, Čamek, 2010, s. 9 – 10)

Společnost Facebook má sídlo v kalifornském Palo Alto, s 1400 zaměstnanci dosahuje zisky přes miliardu dolarů. Jeden ze zakladatelů, Mark Zuckerberg, je stále ředitelem. Facebook je nonstop informačním centrem. Jeho uživatelé zde každý měsíc zveřejní přibližně

20 miliard příspěvků, souběžně se jedná o největší síť pro sdílení fotografií na Internetu. I přes velkou popularitu, nebyl Facebook nikdy zamýšlen jako náhražka osobní komunikace. Od samého počátku byl jednoznačně profilován jako nástroj k posilování styku s lidmi, které uživatel fyzicky zná. Dnes je skutečnost trochu jiná, a ne každý Facebook takto využívá. (Kirkpatrick, 2011, s. 13–14)

3.2 Využití Facebooku

Uživatelé Facebooku se můžete stát po dovršení 13 let. Vzhledem k tomu, že provozovatele v podstatě nezajímá, kdo se registruje, je zcela běžné, že české děti v páté třídě základní školy jsou už běžně na Facebooku. (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 29) Stavebním materiálem všech sociálních sítí jsou profily uživatelů a ne jinak je tomu i na Facebooku. Stránka s uživatelským profilem obsahuje takové informace, jaké jsou do ní zadány. Patří k nim informace o vztazích (rodinný stav), věku, vzdělání, kontaktních údajích, či informace o koníčcích a zájmech. Všechny informace, které jsou do Facebooku zadávány se archivují, a to i po změně nastavení či zrušení profilu. (Kulhánková, Čamek, 2010, s. 14-19)

Stavebním kamenem Facebooku jsou přátelé. Přátelství lze na této sociální síti navázat pouze symetricky, což znamená, že pokud přátelství vy nebo druhá strana nepotvrdíte, nebude navázáno a ani jeden z vás neuvidí příspěvky a obsah toho druhého. (Dědiček, 2010, s. 7)

Ale co skutečně znamená být přítelem na Facebooku? Průměrný uživatel Facebooku má asi 130 přidaných přátel. Facebook umožňuje mít maximum 5000 přátel. Ale je to vůbec možné? Některým může Facebook vytvářet falešný pocit přátelství a časem posléze prohloubit pocit osamění. (Kirkpatrick, 2011, s. 15)

Další součástí Facebooku jsou skupiny, jež zastřešují komunikaci uživatelů zainteresovaných v subjektech, které jsou jejich předmětem. Nemůžeme zapomenout ani na události, které jsou využívány k organizování akcí různých rozměrů, počínaje malými narozeninovými oslavami po velké festivaly konče. Facebook je neustále se vyvíjející službou a je velmi těžké postihnout všechny jeho aplikace, tak aby byly funkční třeba i za půl roku. (Dědiček, 2010, s. 7)

Profil je neustále vytvářen aktivitou uživatelů, kteří mají nad jeho podobou velkou kontrolu. Sami do něj vkládají většinu informací (audio/vizuálních, textových), které jsou viditelné pro ostatní uživatele. Lze také používat spoustu jiných funkcí jako např. měnit statusy,

přidávat komentáře, „lajky“, nebo „tagy“. Profil tedy představuje dobrou příležitost pro kontrolovanou sebezprezentaci. V podstatě jde o proces, kdy si jedinec kontroluje dojem, jaký si o něm vytvářejí ostatní. To, co bychom o sobě chtěli zveřejňovat, ale i způsob jak na sebe nahlížíme, se v čase mění. Měníme postoje i názory, bavíme se s různými typy lidí, děláme odlišné věci. Mění se tedy i naše chtěná sebezprezentace, i to s jakými lidmi na síti i mimo ni komunikujeme. Tyto změny jsou velmi výrazné právě v období adolescence. (Ševčíková a kol. 2014, s. 60–62)

3.3 Dospívající online

Dle výzkumu Davida Šmahela, který prováděl mezi mládeží, dospívající jedinci uvádějí, že v internetovém prostředí mizí bariéry, dospívající se označují jako odvážnější a výřečnější. Rovněž prokazují vyšší schopnost odhalení se – odhození masky. Právě tuto větší otevřenost si uvědomuje nejvíce mladých uživatelů internetu. Ve virtuálním prostředí tak hledají možnost svobodného projevení sebe samých, svých názorů, pocitů a tužeb. Dalšími důležitými jevy jsou redukce úzkosti, absence sankcí, možnost lži a přetvářky, kdy je možno měnit svou identitu, i když touto možností někteří dospívající jedinci opovrhují. Velkou roli u dospívajících hraje i pocit bezpečí, neboť osoby, se kterými komunikují, nejsou fyzicky přítomny a nemohou jej proto ohrozit. Nejenže dospívající nemá strach ze svého okolí, ale také nemá při komunikaci přes internet obavy a komplexy z toho jak sám vypadá, jak se vnímá po fyzické stránce. Ve virtuálním prostředí je rovněž důležitá možnost ukončení kontaktu, pokud se komunikace stane z nějakého důvodu nepříjemnou. Pro některé z nich je internet vnímán jako prostředí štěstí, bezstarostnosti, uvolněné atmosféry a emoční podpory. Je to místo, kam se přicházejí nejen bavit, ale zároveň mohou ventilovat své problémy, bolesti, pocity, svěřit se, pocíťovat „sounáležitost“ s ostatními. (Šmahel, 2003, s. 22-33)

Lenka Hulanová ve své publikaci rovněž naráží na fakt, že pro dospívající mohou být sociální interakce tváří v tvář mnohdy obtížné a nepříjemné a právě využívání sociálních sítí jim může pomoci zlepšit jejich sociální dovednosti, pomáhají jim budovat nová přátelství a vytvářet sociální vazby. Mohou si zde zažít pocit porozumění nebo se také dozvědět nový pohled na určitou věc či situaci. Všechny tyto zkušenosti pak mohou přenést i do svých skutečných interakcí tváří v tvář. (Hulanová, 2012, s. 88)

Mladí lidé dnes už nerozlišují hranici mezi světem on-line a off-line. Vyrůstali s Internetem a život bez něj si již nedokážou představit. A právě mladí lidé ve věkové ka-

tegorii 16 – 19 let využívají v nebyvalé míře sociální sítě, což je momentálně zejména Facebook. (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 25) Mark Prensky napsal, že Internet, mobilní telefony, počítačové hry jsou pro děti stejně přirozené jako stromy. V důsledku toho dnešní mladá generace komunikuje, učí se a seznamuje jinak než předchozí generace. Tím, že je technické vymoženosti obklopují od útlého věku, rychle přijímají nové informace a jsou zvyklé na jejich interaktivní příjem. (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 22)

Jak již bylo uvedeno, sociální sítě včetně Facebooku, jsou významným komunikačním prostředkem a sociálním prostředím adolescentů. Tak, jak se mladí uživatelé prezentují online, je do značné míry podobné jejich chování v off-line prostředí. Např. dívky v adolescenci se zaměřují na sebezprezentaci prostřednictvím fotografií, aby upoutaly případné partnery. (Siibak, 2009 cit. podle Ševčíková a kol. 2014, s. 64)

Zcela jiný pohled na Facebook nabízí Daniel Sieberg ve své knize Digitální dieta, kde píše, že nejvíce času, lidem všech věkových skupin, tedy nejen adolescentům, požívají sociální sítě. Zmiňuje fakt, že sociální sítě, včetně Facebooku umožňují možnost spojit se s lidmi, které jsme dlouho neviděli nebo jsme na ně již zapomněli. Zabývá se otázkou, proč je vlastně chceme zpět v našem životě? Měl někdo takovou potřebu i před založením Facebooku? Nač je třeba zaplňovat mezeru, která neexistuje? A právě zde naráží na podstatu celé věci, a to, že se změnila podstata samotné interakce – už se nezastavujeme na kus řeči s jedním člověkem, prostě jen tak „projíždíme“. V roce 2010 byl zveřejněný článek v Associated Press, který pojednává o tom, jak osm studentů z Harrisburgské univerzity dostalo zákaz používat sociální sítě v komplexu univerzity. Účel tohoto experimentu byl přimět lidi k zamyšlení nad závislostí na sociálních sítích a pronikáním moderních technologií do života. Šlo o to, aby si studenti tuto skutečnost uvědomili a začali o ní diskutovat. Tento pokus sice nenabídl nějakou dlouhodobou strategii, ale donutil studenty mluvit. Dle associated Press si tohoto experimentu všimly i další školy a vyvstala otázka, zda-li se opravdu chceme nechat zotročit Facebookem, či jinou sociální sítí? Když přestanete přidávat příspěvky, zmizíte, což alespoň na chvíli nemusí být vůbec špatné. Po týdnu se objevily výsledky. Mnozí studenti se svěřili, že to sice bylo těžké, ale dalo jim to možnost se zastavit a zamyslet se, jak tráví svůj čas a jak jím mrhají. (Sieberg, 2014, s. 95-97)

3.3.1 Rizika spojená s užíváním Facebooku

Hodně se mluví o tom, že dospívající udávají na Facebooku příliš mnoho informací, příliš osobních informací a nestarají se ochranu soukromí. Takové chování s sebou nese samozřejmě i mnohá rizika.

Značné nebezpečí představují:

Addware – nebezpečný počítačový program, který může narušovat bezpečnost vašeho systému.

Bullying – šikanování a ponižování jedinců formou osobních útoků vedených prostřednictvím elektronické komunikace.

Cyberstalking – zneužívání online komunikace k obtěžování a zastrašování vybraných uživatelů

Flaming – vědomé umístování nepřátelských a urážlivých vzkazů na internet s cílem někoho rozzlobit a urazit.

Grooming – chování, které má v dítěti vzbudit důvěru a přilákat ho na schůzku s cílem pohlavně ho zneužít.

Krádež identity – trestný čin vydávání se za někoho jiného s pomocí jeho soukromých informací za účelem finančního či jiného zisku. (Kopecký, 2007, 16-17)

3.3.2 Kyberšikana

Hovoříme-li o kyberšikaně a online obtěžování, je nutno zmínit, že jde o fenomény týkající se zejména dospívajících. Prevalance šikany kulminuje mezi cca dvanáctým a třináctým rokem a s přibývajícím věkem se snižuje. Za nejcitlivější období se často uvádí přechod na střední školu. (Ševčíková, Šmahel, 2009; Wade, Beran, 2011 cit. podle Ševčíková, 2014, s. 120)

Price spolu s Dalgleishem (2010:51) navrhli následující definici kyberšikany, která je komplexní a zahrnuje v současnosti všechny uznávané nutné aspekty:

„Kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických médií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškozování uživatele těchto médií. Stejně jako tradiční šikana i kyberšikana zahrnuje opakované jednání a nepoměr sil mezi agresorem a obětí“ (Ševčíková a kol., 2014, s. 121).

Nancy Willard identifikovala sedm různých kategorií vztahujících se ke kyberšikaně jak u dětí, tak i dospělých:

1. **ohnivá on–line válka, on-line souboje (Flame War nebo Flaming)** – jedná se o zasílání zlostných a vulgárních zpráv, prostřednictvím komunikačních technologií, oběti s cílem vyprovokovat hádky.
2. **on-line obtěžování (On-line Harassment)** – opakované zasílání nechutných, urážlivých či útočných zpráv oběti.
3. **kyberpronásledování – kyberstalking (Cyberstalking)** – on-line obtěžování spojené s hrozbou fyzického ublížení a nadměrné zastrašování oběti.
4. **očerňování, zostuzení (Denigration)** – on-line zveřejňování nepravdivých, škodlivých a krutých informací o oběti.
5. **přetvářka/vydávání se za někoho jiného (Masquerade/Impersonation)** – agresor se vydává za někoho jiného a zasílá škodlivý materiál jiným osobám s cílem očernit osobu, za kterou se vydává.
6. **odhalování intimností (Outing)** – zveřejnění citlivých, intimních nebo zostuzujících materiálů o oběti. Patří sem i přeposílání soukromých zpráv a fotek.
7. **vytlačení (Exclusion)** – hrubé vyloučení oběti z on-line skupiny. (Hulanová, 2012, s. 38-39)

K tomuto výčtu lze přidat i tzv. **zdařilé, spokojené fackování (happy slapping)**, což je relativně nová forma kyberšikany, která začala ve vestibulech metra v Anglii. Skupina mladých lidí nečekaně někoho napadne a uštkne mu pohlavek. Celý akt je natáčen na mobil a umístěn na internet. Velmi často toto chování obsahuje víc než jen políček. Postupem času se útoky staly brutálnější a některé z nich skončily dokonce smrtí. Z tohoto důvodu začaly některé státy pracovat na legislativních a exekutivních opatřeních v rámci kyberšikany. (Kowalsky et al, 2008 cit. podle Hulanová, 2012, s. 39)

3.4 Facebook jako způsob trávení volného času z pohledu sociální pedagogiky

Jakou pozici zaujímá v problematice trávení volného času sociální pedagogika? Velmi výstižně popisuje vztah těchto dvou oblastí E. Kratochvílová, která tvrdí, že „pedagogika volného času a sociální pedagogika se setkávají při zkoumání otázek volného času zejména

jako důležitého faktoru prevence sociálněpatologických jevů u dětí a mládeže“ (Kratochvílová 2000 cit. podle Bakošová, 2011, s. 76).

Bakošová ve své publikaci dodává, že pedagogiku volného času můžeme považovat za součást sociální pedagogiky, pokud zachováme specifika obsahu obou součástí věd o výchově a člověku. (Bakošová, 2011, s. 76)

Podle O. Baláže je sociální pedagogika pedagogická disciplína, která řeší vztahy výchovy a společnosti, do značné míry se podílí na vymezování cílů výchovy, rovněž zkoumá výchovné aspekty socializačního procesu a nemalou měrou přispívá k rozvoji osobnosti ve výchovně-vzdělávacím procesu v rodině, škole a ve volném čase. (Baláž, 1991, cit. podle Kraus, Poláčková, 2001, s. 11)

Volný čas je veličina, kterou chápeme jako atribut, charakteristický znak svobody individua. Je tedy hodnotou tehdy, může-li být využit ku prospěchu člověka, jeho osobních kvalit. Význam zájmů pro rozvoj schopností jako trvalejších vlastností osobnosti je uznáván školou i rodinou. Zájmová činnost dětí a mládeže má v moderní společnosti i institucionální zabezpečení. Máme instituce jako např. Domy dětí a mládeže, střediska volného času, které jsou součástí uceleného výchovného systému a zabývají se rozvojem zájmů dětí a mládeže.

V životě člověka nelze určit přesné hranice mezi dětstvím, mládím a dospělostí. Vývoj je kontinuální, projevuje se postupným vyzríváním organismu i psychických kvalit jedince. Na genotyp působí kvalita prostředí i kvality výchovy – rodinné, školní, mimoškolní. Na rodinu vždy působí společnost. Toto uznávali všichni významní pedagogové. Výchova v rodině působí na jedince od nejútlejšího věku a rozvíjí všechny jeho kvality. Zvláště významně působí na citový rozvoj jedince, který je předpokladem jeho rozvoje mravního. Obojí pak významně ovlivňuje harmonické vyzrívání osobnosti. (Spousta et al, 1996, s. 12-13)

Volný čas mladých lidí je prospěšný tehdy, pokud je jeho část organizovaná. V současné době je kladen důraz na to, aby děti a mládež ve volném čase odpočívali, regenerovali síly a kompenzovali zatížení ve škole, které je do určité míry jednostranné. Mezinárodní charta výchovy ve volném čase WLRA, která byla zpracována komisí pro výchovu a vzdělávání Světového sdružení pro rekreaci a volný čas vyžaduje novou a inovovanou interdisciplinární strukturu aktivit ve volném čase. Obrací se na národní vlády a nestátní dobrovolné

organizace s požadavkem přijetí účinných opatření pro organizaci volnočasové výchovy. (Masariková, 2002, cit podle Kavanová, Chudý, 2005, s. 13-14)

S tím souvisí výchova k optimálnímu využívání volného času. Výchova ve volném čase bude tím efektivnější, čím větší bude nabídka různých zájmových aktivit, a to co nejširšímu okruhu dětí a mládeže. (Kraus, Poláčková, 2001, s. 51)

Společnost by měla nabízet širokou nabídku volnočasových aktivit, kterých by se člověk mohl účastnit již od raného dětství. Kvalitně strávený volný čas působí potom i jako prevence nežádoucích jevů.

Dalo by se říci, že z hlediska sociální pedagogiky splňují sociální sítě včetně Facebooku, funkci informativní, kdy jsou účastníkům poskytovány informace o aktuálním dění, komunikativní a socializační, která je spojena s dorozumíváním, navazováním nových kontaktů, výměnou zkušeností a názorů, funkcí formativní, prostřednictvím které si mladý člověk utváří názory a postoje na určitou věc. V neposlední řadě můžeme Facebook považovat jako prostředek zábavy a relaxace.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

4.1 Formulace výzkumného problému

Sociální sítě jsou v dnešní době dominujícím způsobem u dospívající mládeže k projevení se, což znamená ukázat svou osobnost a odhalit anonymnímu virtuálnímu světu své niterné pocity. V říjnu 2012 překonal Facebook svoji první miliardu uživatelů a toto číslo nikterak neklesá. Je plně přeložen do 84 jazyků včetně češtiny. V únoru 2014 oslavil deset let své existence. Facebook a sociální sítě vůbec mají na mládež velký vliv. Dle studie Amandy Lenhart bylo v roce 2010 na sociálních sítích aktivních 73 % teenagerů a toto číslo stále roste. Sociální sítě jsou místem pro všechny bez ohledu na pohlaví, národnostní příslušnost, či socioekonomický status.

Americký výzkum od Pew Internet a American Life Project z roku 2011 se zabýval otázkou, jak jsou naše životy propojeny se sociálními sítěmi. Výzkum ukázal, že na Facebooku je 92 % uživatelů všech sociálních sítí. A jak vypadá průměrný den na Facebooku? 15 % uživatelů aktualizuje svůj status, 22 % uživatelů komentuje status nebo obsah někoho jiného, 20 % uživatelů komentuje fotky a 26 % „lajkuje“ obsah. Pouhých 10 % uživatelů zasílá zprávy. Fakt, že lidé více komentují obsah někoho jiného, než tvoří svůj vlastní, přesně odpovídá principu Facebooku. Dalšími otázkami, kterými se uvedený výzkum zabýval, byly ty, zda-li jsou uživatelé sociálních sítí v realitě izolováni, jaké je složení přátel na Facebooku, či zda se uživatelé zajímají o politiku.

Hlavní oblastí našeho výzkumu jsme si zvolili sociální síť Facebook ve spojitosti s volným časem, z čehož vyplývá i výzkumný problém našeho šetření, kde budeme zjišťovat vliv sociální sítě Facebook na volný čas dospívající mládeže ve vybrané střední škole.

4.2 Stanovení výzkumných otázek a hypotéz

Jako hlavní výzkumný cíl jsme si stanovili zjistit, jestli sociální síť Facebook ovlivňuje volný čas žáků na vybrané střední škole ve Zlínském kraji, a to konkrétně na Středním odborném učilišti ve Vizovicích.

Díličními cíli výzkumu bylo také zjistit, jestli žáci mají pravidelné organizované volnočasové aktivity a jak často je provozují, jakým způsobem tráví svůj volný čas, z toho kolik volného času tráví na Facebooku. Jaké jsou jejich důvody k využívání této sociální sítě. Zda

Facebook upřednostňují jako možnou formu komunikace před osobní interakcí, jestli jsou si vědomi možné závislosti a v neposlední řadě ověřit jejich povědomí týkající se bezpečnostních rizik, které jsou s užíváním sociálních sítí spojeny.

Pro výzkum byly stanoveny následující výzkumné otázky a hypotézy:

- 1) Jakým způsobem tráví žáci volný čas?
- 2) Jak často provozují volnočasové aktivity?
- 3) Jaké mají žáci důvody k využívání sociální sítě Facebook?
- 4) Kolik času tráví žáci na Facebooku?
- 5) Má Facebook vliv na jejich mezilidské vztahy, ve smyslu upřednostňování internetové virtuální komunikace před reálnou osobní interakcí?
- 6) Jsou žáci schopni uvažovat o sociální komunikaci na Facebooku jako nad možnou formou závislosti?
- 7) Jsou si žáci vědomi rizik, které s sebou sociální sítě přinášejí?

Na začátku výzkumu byly stanoveny rovněž tři **věcné hypotézy**:

H1: Předpokládáme, že žáci žijící ve větších obcích tráví denně na Facebooku více času než žáci z menších obcí.

H2: Předpokládáme, že žáci z neúplných rodin tráví více volného času na Facebooku.

H3: Předpokládáme, že starší žáci se domnívají, že čas strávený na Facebooku je připraven o reálný čas.

4.3 Metody výzkumu a sběru dat

K výzkumu jsme využili kvantitativní metody formou dotazníkového šetření. Velkou výhodou dotazníku je, že umožňuje celkem rychlé a ekonomické shromažďování dat od velkého počtu respondentů (Chráska, 2007, s. 164).

Dotazník obsahuje 26 otázek a tvoří jej otázky uzavřené, kde respondenti mohli vybírat pouze z nabízených možností, otázky polouzavřené, kde měli možnost doplnit svou odpověď a jedna otázka je otevřená, a to otázka týkající se jejich věku. Dvě závěrečné otázky jsou sociodemografické.

Respondenti byli osloveni osobně, byl jim objasněn účel dotazníku, i to, že jeho vyplnění je anonymní. Kompletní dotazník je uveden v příloze.

4.4 Výzkumný soubor

Základním výzkumným souborem byli žáci Středního odborného učiliště ve Vizovicích. Pro tento výzkum jsme zvolili skupinový výběr žáků, což znamená, že bylo osloveno několik skupin žáků ze všech ročníků této školy. Hlavním důvodem pro zvolení této střední školy byl fakt, že na tomto učilišti působím jako učitelka a jsem velmi dobře obeznámena s prostředím.

Škola má více jak 95ti letou tradici. Vznikla již v roce 1918. Základními obory byly: krejčí a holič – lazebník. Od roku 1978 se na škole, jako první škole v tehdejší Československu, vyučuje obor Kosmetika. Od roku 1994 se na škole vyučuje obor Fotograf, od roku 2004 4letý obor Oděvnictví.

Součástí Střední školy oděvní a služeb je i Domov mládeže s kapacitou 148 lůžek. Pedagogičtí pracovníci Domova mládeže vedou žáky k plnohodnotnému využívání volného času. Mezi nabízené volnočasové aktivity patří např. volejbal, aerobic, výtvarný kroužek, keramika a vaření. Žáci rovněž pravidelně navštěvují divadelní představení v Městském divadle ve Zlíně. Pro žáky jsou pořádány i fakultativní výlety po České republice.

Výzkum byl realizován na podzim roku 2015. Výběrovým souborem byli žáci 1. – 3. ročníku této školy. Celkový počet respondentů byl 122. Z důvodu nesprávného vyplnění dotazníku musely být 4 dotazníky vyřazeny. Konečný počet tedy činil 118 respondentů.

Výzkum byl zaměřen na dospívající mládež, což je dle Vágnerové přechodné období mezi dětstvím a dospíváním a zahrnuje životní období od 10 do 20 let. (Vágnerová, 2012, s. 367) Věkové rozpětí žáků výše uvedené školy je v průměru 15 – 19 let, což spadá do období pozdní adolescence.

4.5 Realizace výzkumu

Před rozdělením dotazníku byla provedena pilotní studie. Dotazník byl zkušebně rozdělen skupině 8 žáků SOU Vizovice, kteří jej vyplnili. Účelem bylo ověření srozumitelnosti kladených otázek. Žáci všem otázkám porozuměli, a tedy nebylo nutné dotazník upravovat. Otázky z předvýzkumu byly zařazeny do výzkumného šetření. Vyplňování dotazníku zabralo žákům zhruba 5 – 10 minut.

4.6 Způsob zpracování dat

Nejdříve byly spočítány četnosti odpovědí na jednotlivé otázky. Následně byly tyto četnosti zaneseny do tabulek v programu Excel a poté z nich byly vytvořeny grafy. V grafech jsou zaznamenány absolutní i relativní četnosti.

Stanovené hypotézy byly ověřeny testem nezávislosti chí-kvadrát.

V této kapitole jsme se zabývali metodologií výzkumu. Vymezili jsme výzkumný problém a stanovili jsme výzkumné otázky a hypotézy. Popsali jsme výzkumný soubor, použité metody a techniky výzkumu.

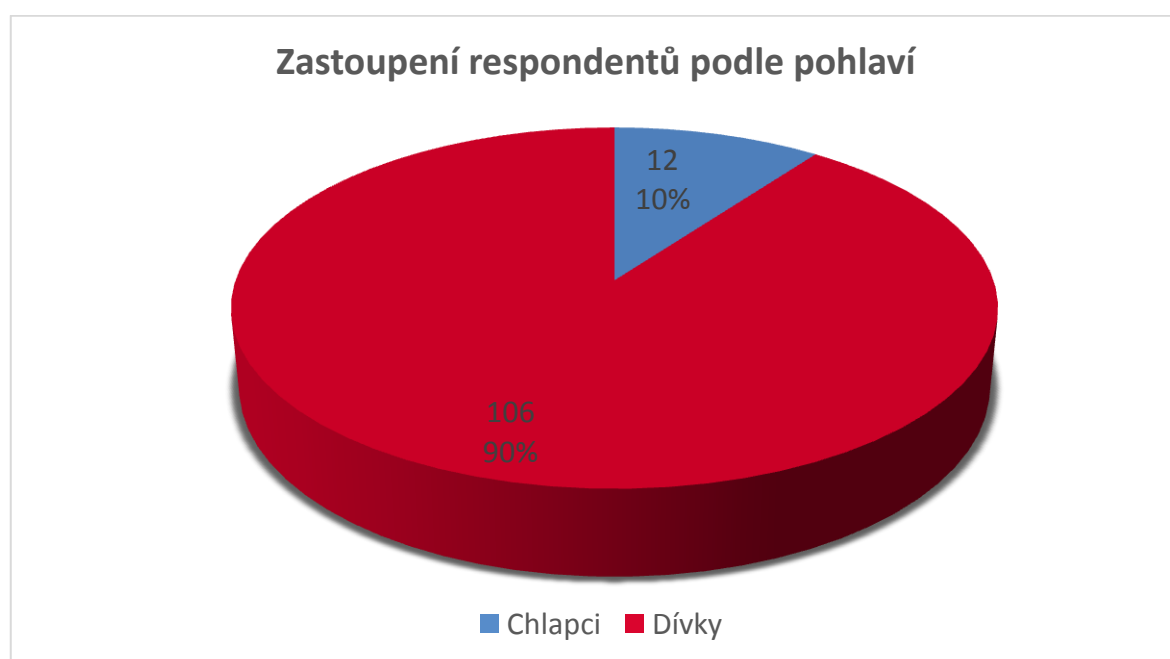
V následující kapitole se budeme zabývat analýzou dat a interpretací výsledku výzkumu.

5 ANALÝZA DAT

V poslední kapitole se budeme zabývat výsledky výzkumu, analýzou dat a jejich následnou interpretací. Analýza respektuje sled otázek v dotazníku. Jednotlivé analýzy jsou vyjádřeny graficky.

Jak jsme již uvedli, konečný počet respondentů byl 118 žáků. Výzkumu se zúčastnili jak chlapci, tak dívky. Vzhledem k zaměření studijních oborů školy je počet chlapců nízký.

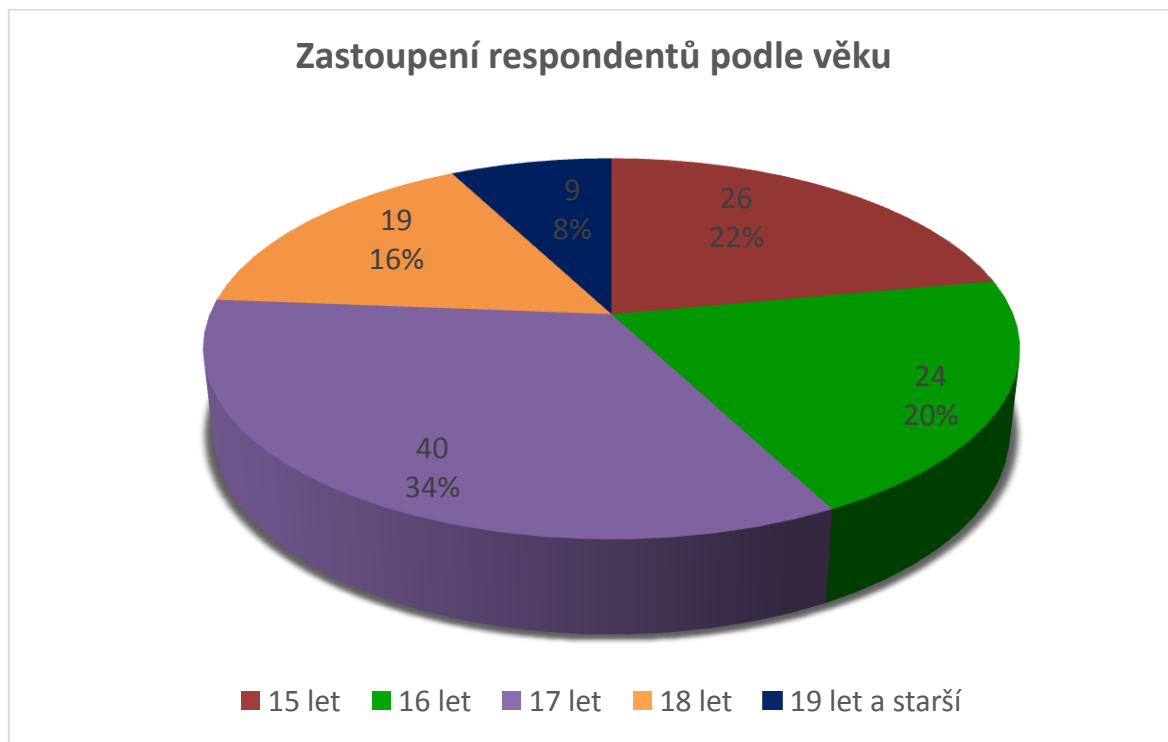
1. Pohlaví

Graf 1

Z celkového počtu respondentů 118, bylo 12 chlapců a 106 dívek, což činí v relativní četnosti 10 % chlapců a 90 % dívek.

2. Věk

Graf 2

V grafu č. 2 je rozdělení žáků dle věku. Žáci měli možnost uvést svůj věk, v dotazníku se jednalo o otevřenou otázku. Z celkového počtu respondentů 118 žáků bylo 26 žáků (22 %) ve věku 15 let, 24 žáků (20 %) ve věku 16 let, 40 žáků (34 %) ve věku 17 let, 19 žáků (16 %) ve věku 18 let a 9 žáků (8 %) ve věku 19 let a starší.

3. Jaké jsou tvé organizované volnočasové aktivity?

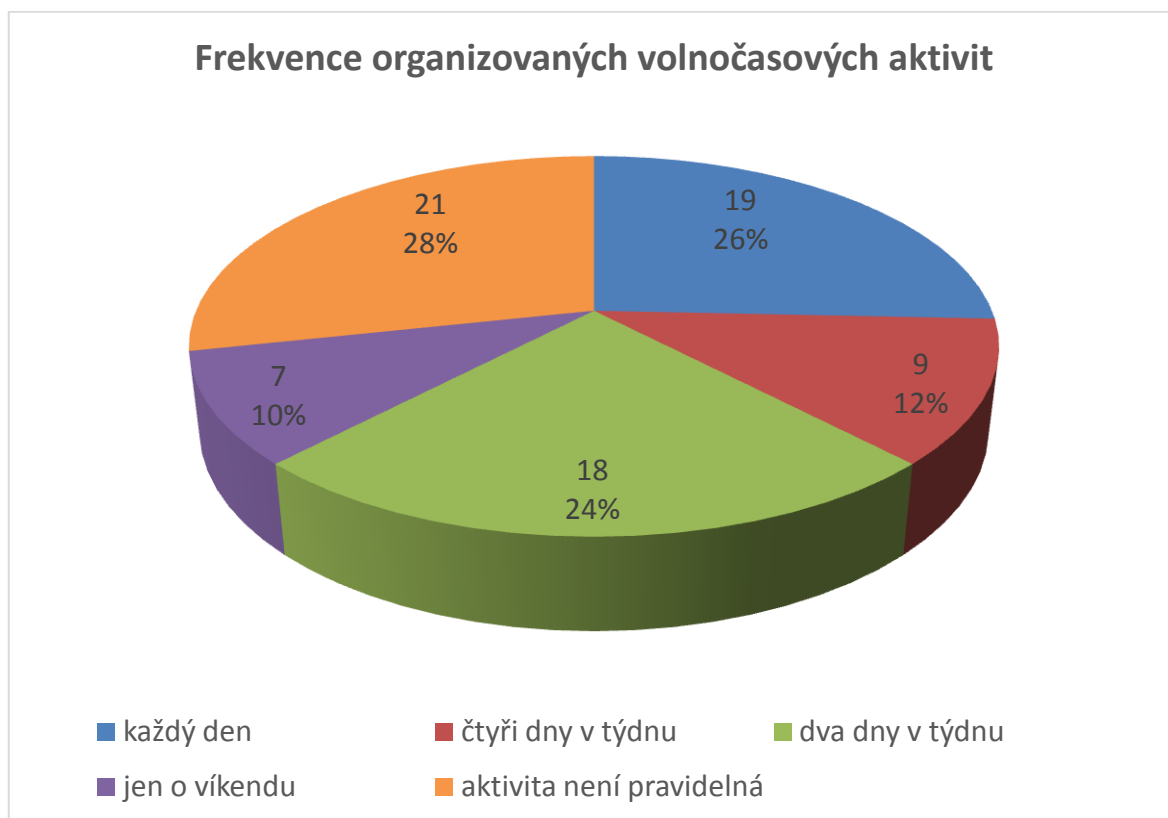

Graf 3

Jednalo se o otázku polouzavřenou, žáci tedy měli možnost vyjádřit se a doplnit svou odpověď. Z celkového počtu 118 respondentů odpověděli následovně. 42 žáků, což je 36 % provozují sportovní aktivitu, 10 žáků (6

%) navštěvuje zájmové kroužky, které jsou mimo jiné nabízeny i Domovem mládeže. 7 (6 %) žáků se věnuje dobrovolnické činnosti, 15 (13 %) žáků spadá do kategorie jiné, kde respondenti uváděli, že se věnují pracovním aktivitám související s jejich budoucím pracovním zaměřením. 43 žáků (37 %) uvedlo, že nemají žádnou organizovanou volnočasovou aktivitu.

4. Jak často se organizovaným volnočasovým aktivitám věnuješ?

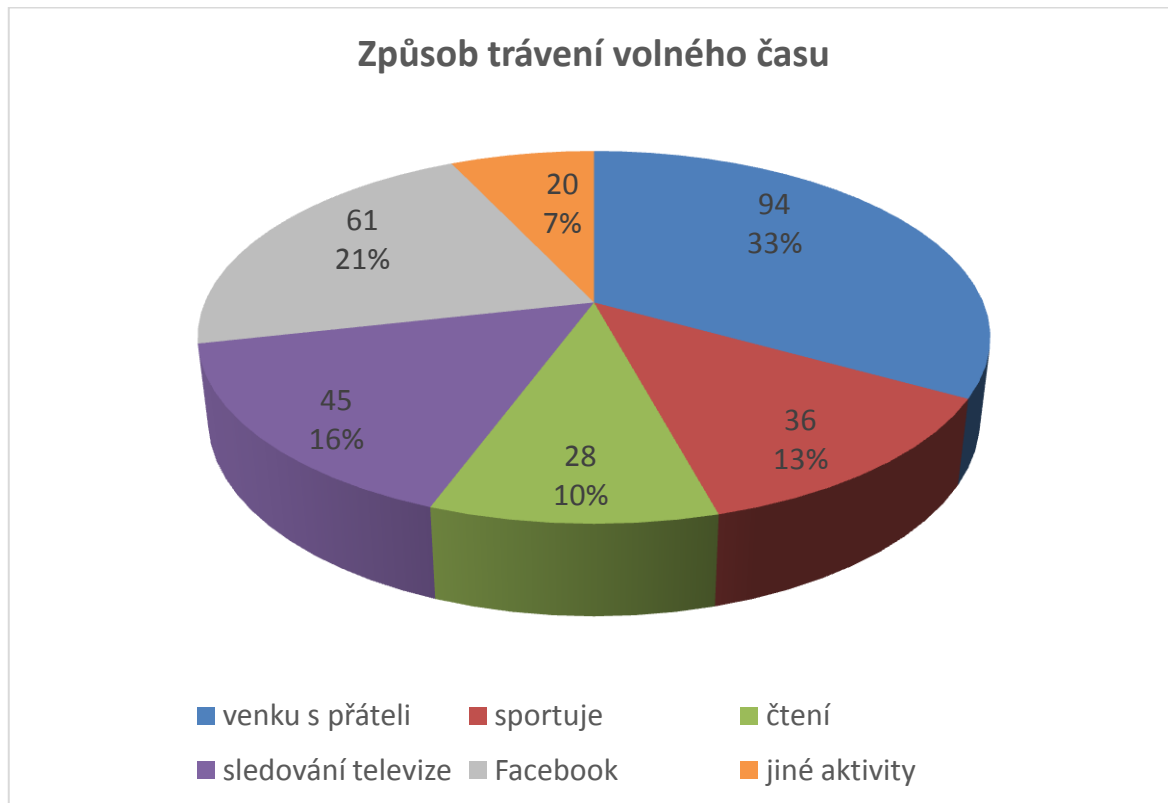
Graf 4

Respondenti, kteří v předešlé otázce odpověděli, že nemají žádnou volnočasovou aktivitu, tuto otázku vynechali. Celkově tedy v tomto případě odpovědělo 74 žáků, z čehož 19 (26 %) žáků provozuje tuto aktivitu každý den, 9 (12 %) žáků čtyři dny v týdnu, 18 (24 %) žáků dva dny v týdnu, u 7 (10 %) žáků se věnuje této činnosti jen o víkendu, u 21 (28 %) žáků není aktivita pravidelná.

5. Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas?

Následující otázka v dotazníku byla polouzavřená a respondenti byli tázáni, jak nejčastěji tráví svůj volný čas. Zde byla možnost zaškrtnout i více odpovědí, popř. napsat i jinou možnost, která nebyla v nabídce. 94 (80 %) z nich svůj volný čas nejraději tráví venku s přáteli, 36 (31 %) sportuje, 28 (24 %) žáků si rádo čte ve svém volném čase, 45 (38 %) se

dívá na televizi, 61 (52 %) tráví svůj volný čas na Facebooku a 20 (17 %) respondentů uvedlo jiné aktivity, jako např. malování, zpěv, poslech hudby, tanec, či jen odpočinek.

Graf 5

6. Máš profil na Facebooku?

V další otázce nás zajímalo, kolik respondentů má svůj profil na Facebooku. Ze 118 oslovených žáků má profil na Facebooku 117, což je 99 %, pouze jedna žákyně profil nemá a nadále ve vyplňování dotazníku nepokračovala.

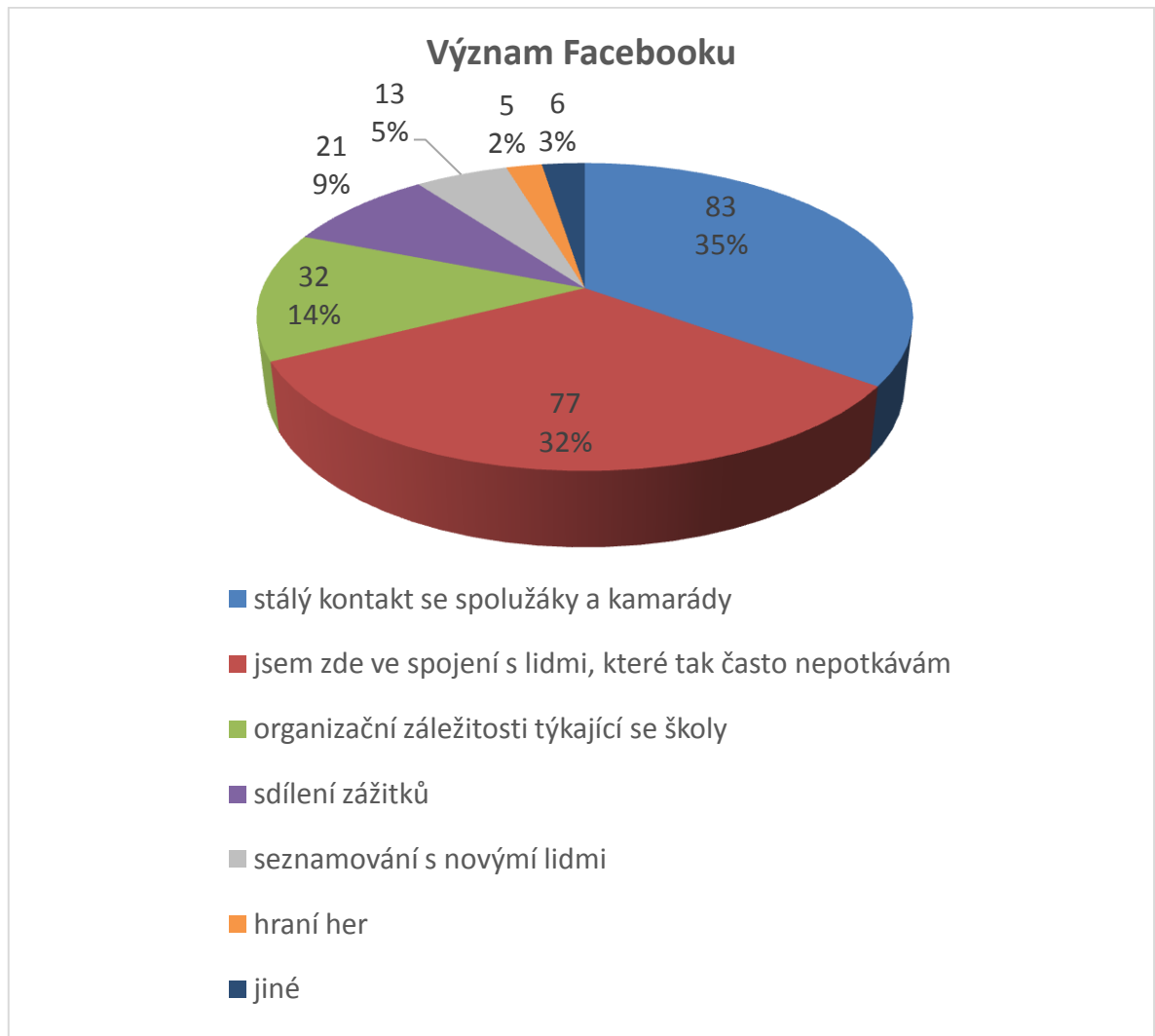

Graf 6

7. Facebook pro mě znamená?

Co pro žáky Facebook znamená, jsme zjišťovali v další otázce. Opět se jednalo o polouzavřenou otázku, a i zde měli žáci možnost vyjádřit se. Možnost stálého kontaktu se svými spolužáky a kamarády zaznačilo 83 (71 %), 77 (66 %) z nich je zde ve spojení s lidmi, které tak často nepotkávají, pro 13 (11 %) je to způsob, jak se seznámit s novými lidmi. 5 (4 %) využívá Facebooku k hraní her, 21 (18 %) ke sdílení zážitků a 32 (27 %) k organizačním záležitostem týkajících se školy. 6 (5 %) respondentů využívá Facebook k jiným účelům, např. získávají informace ze světa, dozvídají se o různých plánovaných akcích a někteří prostřednictvím Facebooku dostávají nabídky k práci.

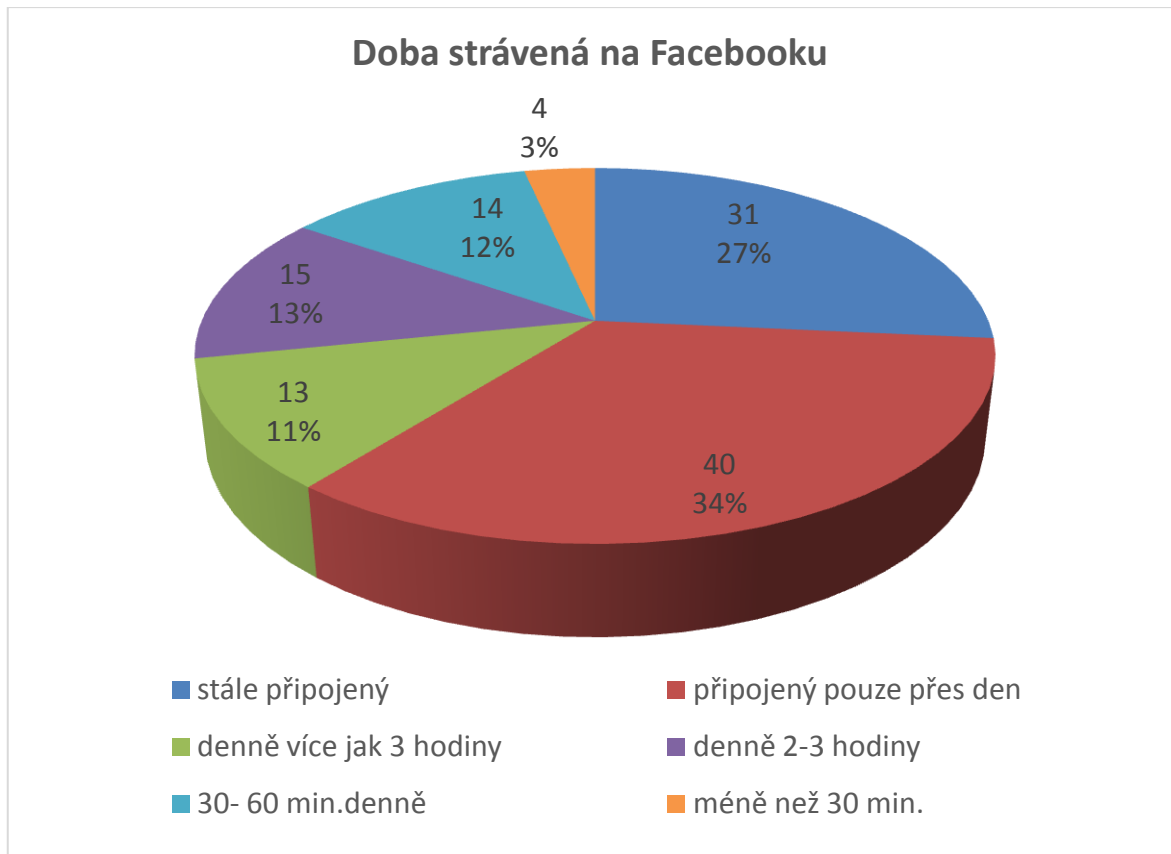

Graf 7

8. Kolik času denně trávíš na Facebooku?

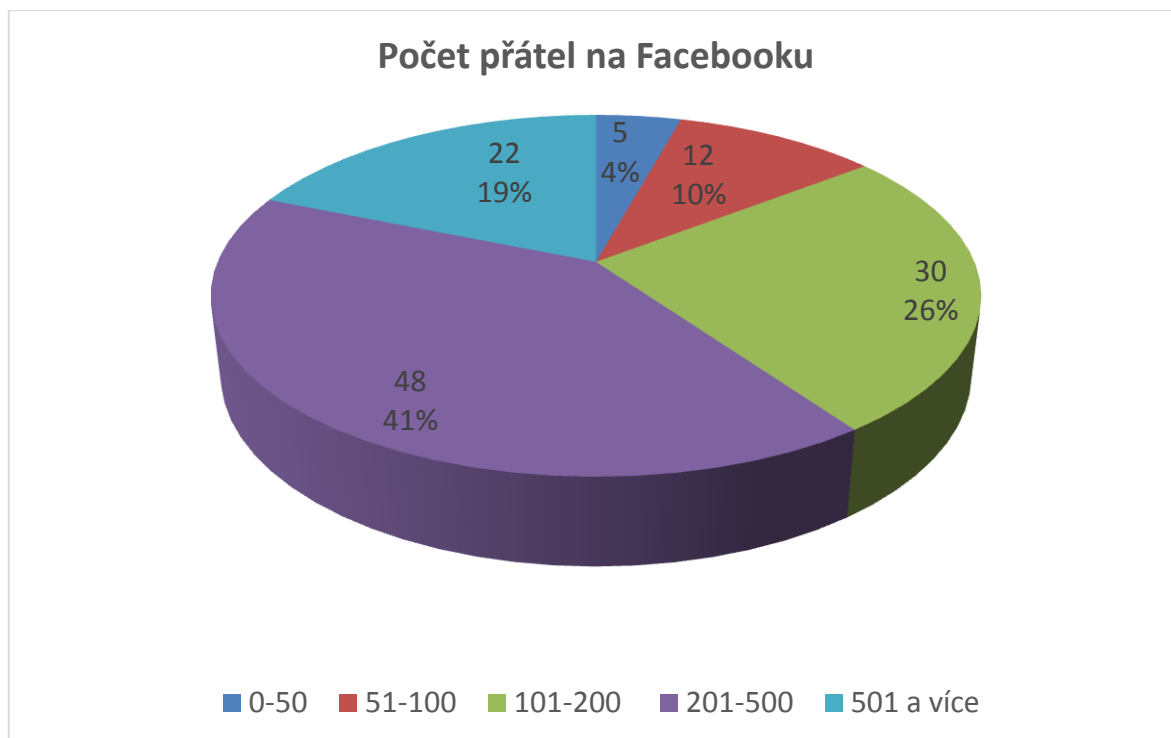
31 (26 %) je připojeno stále, 40 (34 %) je připojeno přes den, na noc jej vypínají. 13 (11 %) žáků je denně připojeno víc jak 3 hodiny, 15 (13 %) tráví denně na Facebooku 2 – 3 hodiny, 14 (12 %) je připojeno pouze 30 – 60 minut denně a 4 (3 %) nejsou denně připojeni ani 30 minut.

Graf 8

9. Kolik máš na Facebooku přidaných přátel?

5 (4 %) žáků má přidáno pouze 0 – 50 přátel, 12 (10 %) má přidáno 51 – 100 přátel, 30 (26 %) má přidáno 101 – 200 přátel, 48 (41 %) má přidáno 201 – 500 přátel a 22 (19 %) má přidáno 501 a více přátel. Jen pro zajímavost, jeden z respondentů uvedl dokonce přesný počet, a to 1896 přátel.

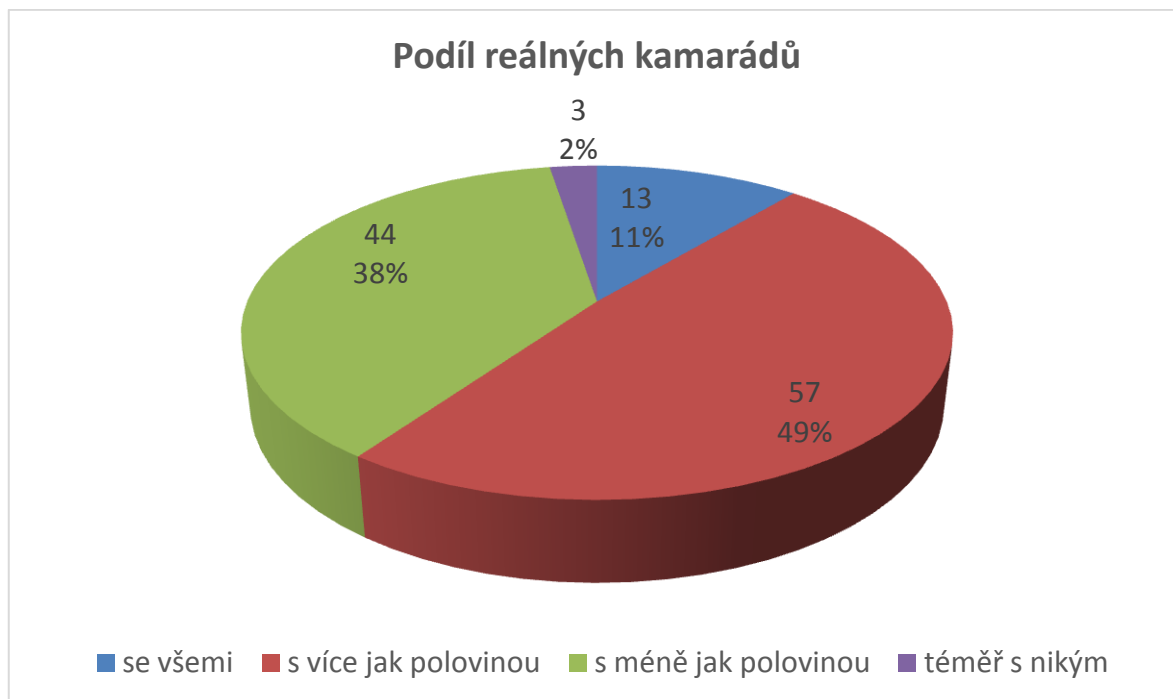

Graf 9

10. Kolik z nich je tvých reálných kamarádů, s nimiž se stýkáš?

Na základě této otázky nás zajímalo kolik z uvedeného počtu přidaných přátel je z nich skutečných kamarádů, s nimiž se osobně stýkají?

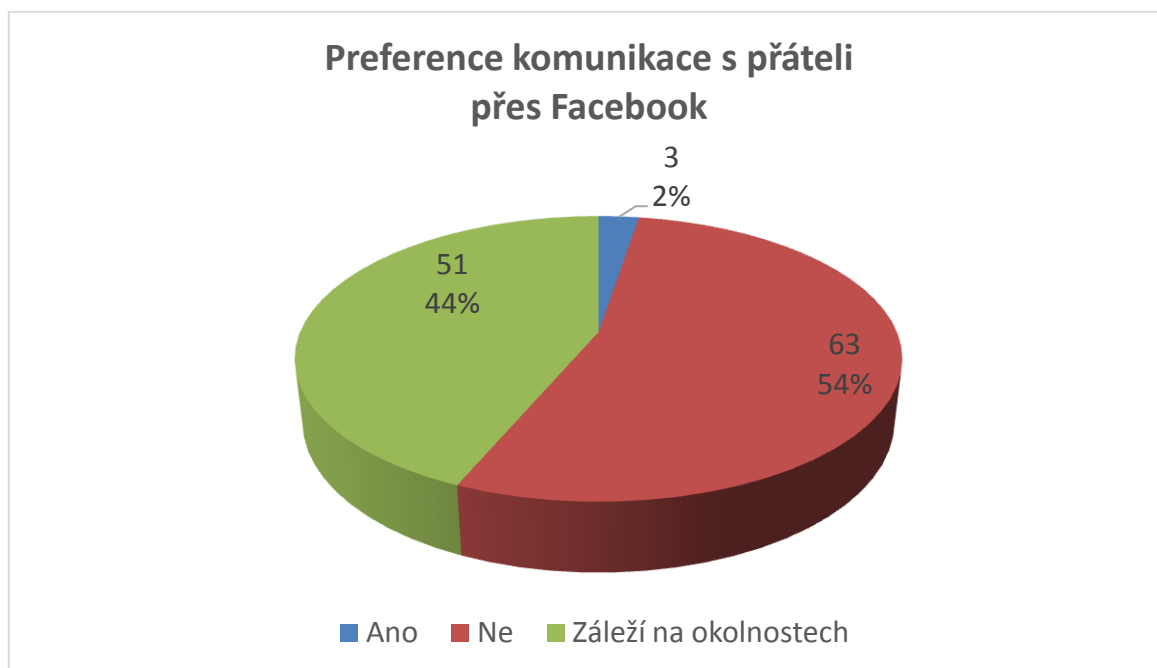
Se všemi přidanými lidmi se osobně zná a stýká se s nimi 13 respondentů (11 %), s více jak polovinou se osobně zná 57 (49 %) žáků, méně jak polovinu těchto přidaných přátel zná 44 (38 %) žáků a 3 (2 %) žáci se neznají téměř s nikým.

Graf 10

11. Upřednostňuješ komunikaci s přáteli a známými přes Facebook než tváří v tvář?

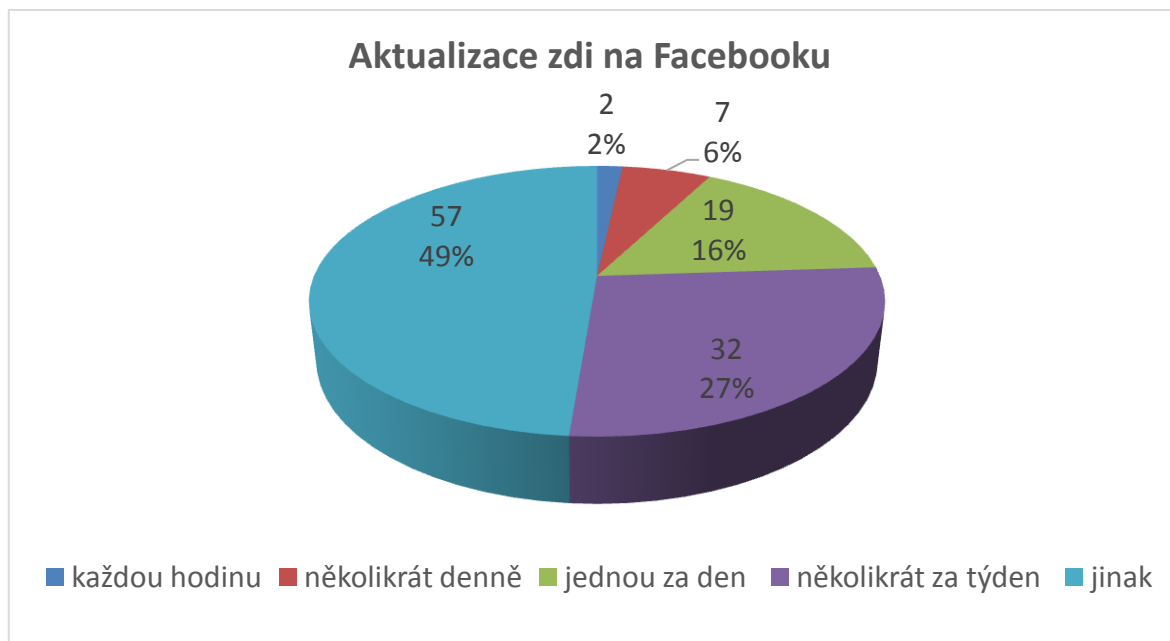
3 (2 %) z nich komunikaci přes Facebook upřednostňují, 63 (54 %) dává přednost osobní komunikaci a u 51 (44 %) záleží na okolnostech, přičemž jedna žákyně uvedla, pokud se s někým pohádá, je pro ni komunikace s dotyčnou osobou přes Facebook jednodušší.

Graf 11

12. Jak často aktualizuješ svou zeď na Facebooku?

Každou hodinu aktualizují svou zeď na Facebooku 2 (2 %) respondenti, 7 (6 %) žáků aktualizuje několikrát denně, 19 (16 %) jednou za den, 32 (27 %) několikrát za týden a 57 (49 %) uvedlo jinou variantu, jako např. aktualizují nepravidelně 3x za měsíc, 1x za půl roku. Někteří uváděli, že neaktualizují skoro vůbec, v některých případech nikdy.

Graf 12

13. Je pro tebe jednodušší sdělovat své myšlenky a pocity přes Facebook než při osobním kontaktu?

Pro 14 (12 %) respondentů je to jednodušší způsob, než sdělovat své pocity a myšlenky při osobním kontaktu, naopak 87 (74 %) z nich nemá problém komunikovat tváří v tvář. Ostatní respondenti 16 (14%) uváděli, že své pocity raději sdělují přes Facebook např. při konfliktu, řešení vztahu, či když jde o něco nedůležitého.

Graf 13

14. Myslíš si, že čas strávený na Facebooku tě připravuje o čas v reálném životě?

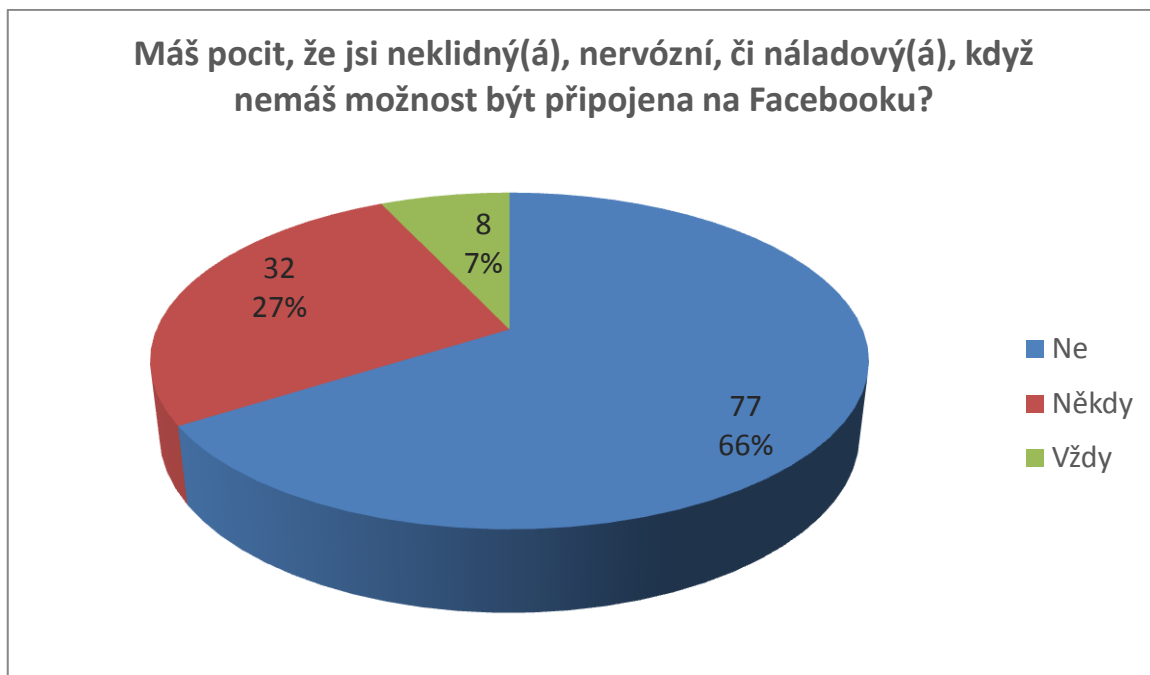
80 (68 %) respondentů se domnívá, že čas strávený na Facebooku je připravuje o čas v reálném životě, 37 (32 %) se domnívá, že tomu tak není.

Myslíš si, že čas strávený na Facebooku tě připravuje o čas v reálném životě?	
Ano	68 %
Ne	32 %

Tabulka 1

15. Máš pocit, že jsi neklidný(á), nervózní, či náladový(á), když nemáš možnost být připojena na Facebooku?

77 (66 %) žáků těmito pocity nikdy netrpí, 32 (27 %) žáků těmito pocity někdy trpí, a protože se jednalo o otázku polouzavřenou a měli možnost svou odpověď doplnit, uváděli, že výše zmíněné pocity se u nich dostavují, když čekají na důležitou zprávu, pokud řeší přes Facebook něco důležitého, anebo jen když jsou sami a s nikým dlouho nekomunikují. 8 (7 %) žáků uvedlo, že těmito pocity trpí vždy, když nemají možnost být k Facebooku připojeni.

Graf 14

16. Zanedbáváš nebo odkládáš svoje školní povinnosti kvůli Facebooku?

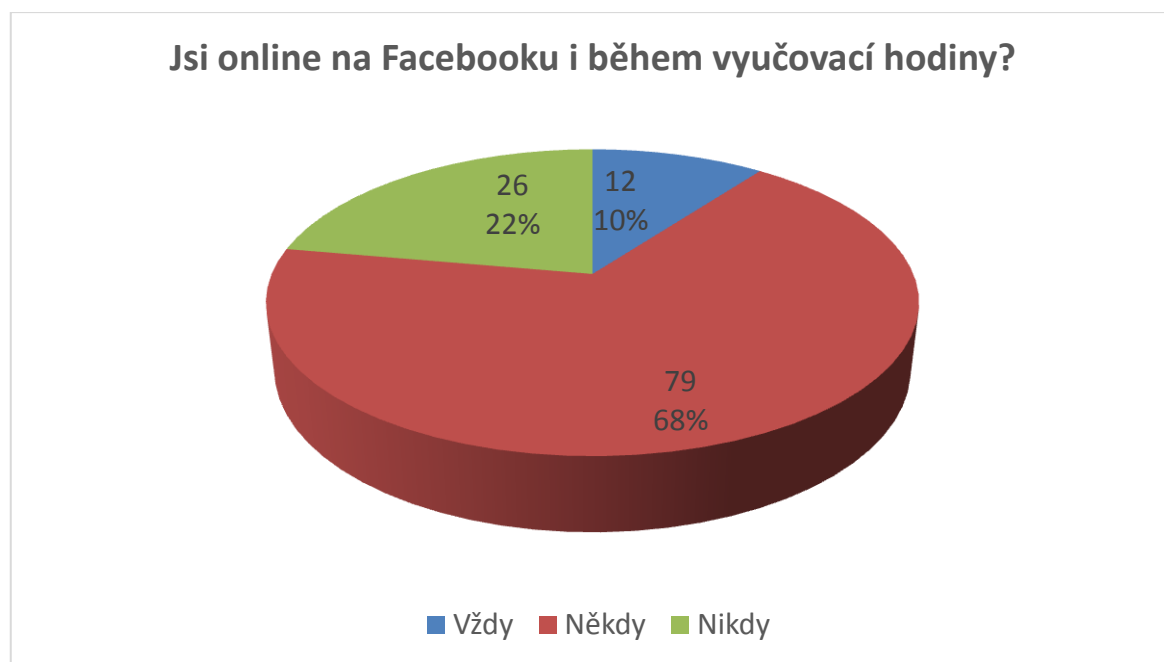
12 (10 %) přiznalo, že kvůli Facebooku skutečně svoje školní povinnosti zanedbávají či odkládají, 43 (37 %) respondentů svoje školní povinnosti zanedbávají a 62 (53 %) se to občas stane.

Graf 15

17. Jsi online na Facebooku i během vyučovací hodiny?

12 (10 %) je online na Facebooku i během vyučovací hodiny, což koresponduje i s předchozím údajem, kdy rovněž 12 (10 %) žáků kvůli Facebooku zanedbává svoje školní povinnosti, 79 (68 %) je někdy online během vyučování, zde někteří uvedli, že tomu tak je, protože se ve výuce nudí a 26 (22 %) se nikdy během vyučování nepřipojuje.

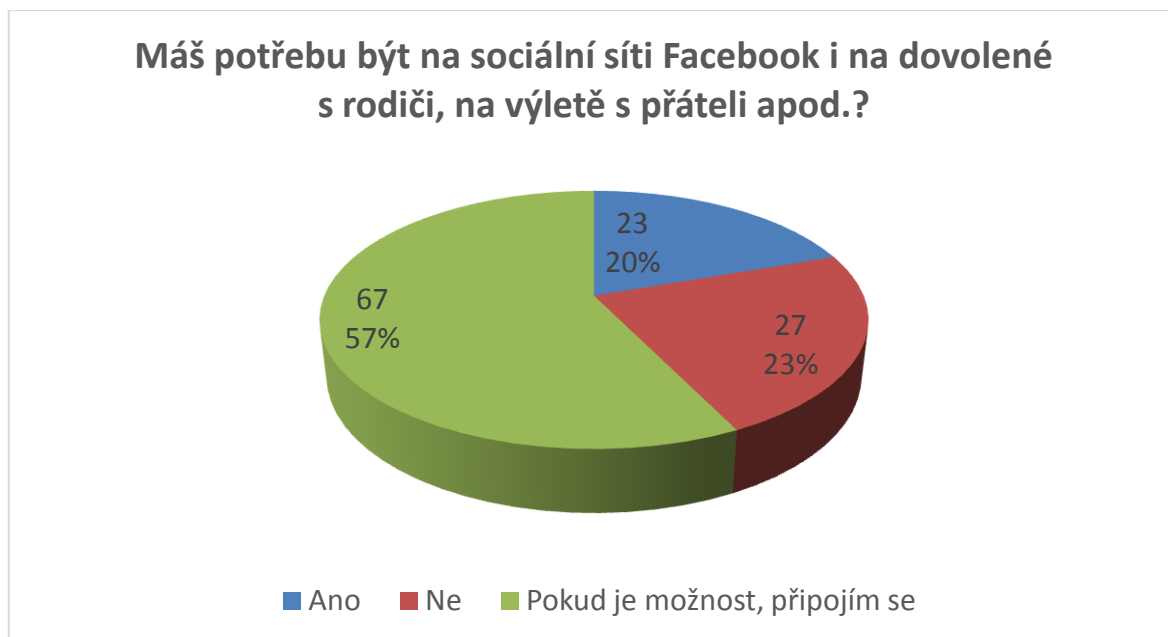

Graf 16

18. Máš potřebu být na sociální síti Facebook i na dovolené s rodiči, na výletě s přáteli apod.?

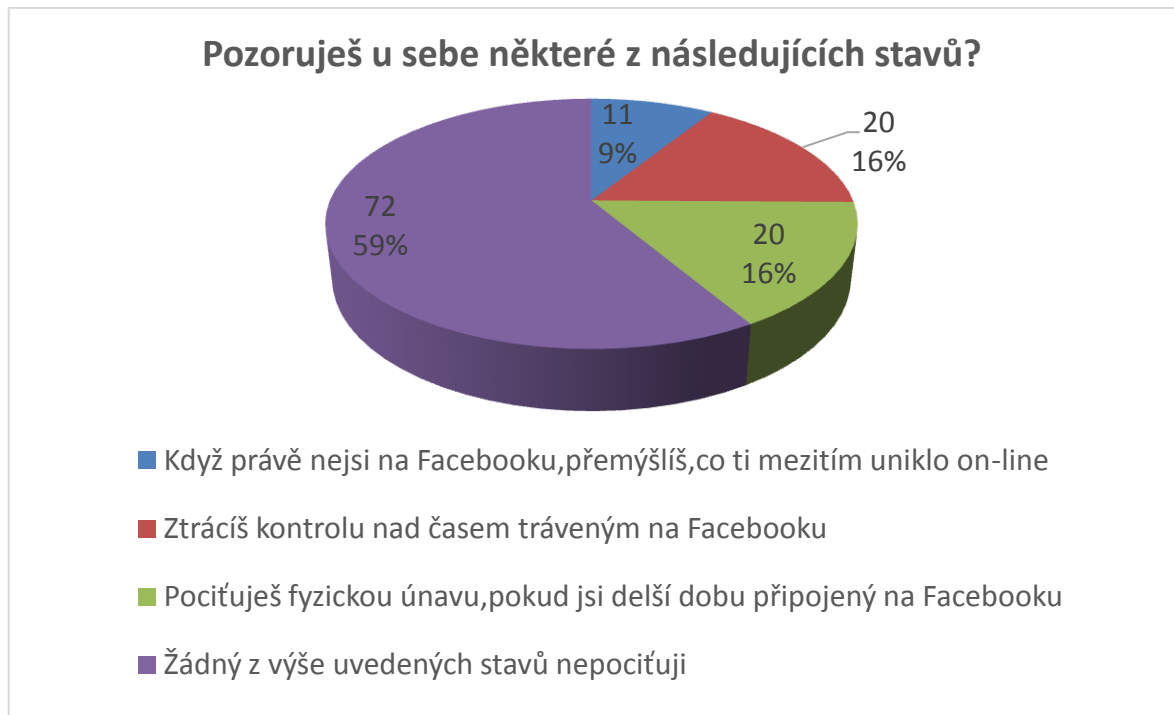
23 žáků (20 %) tuto potřebu má, naopak 27 (23 %) tuto potřebu nemá a 67 (57 %) se připojí, pokud je možnost, ale není to pro ně důležité, a to zejména proto, aby zjistili co se děje, zasílají např. fotky z dovolené, či se zrovna nudí.

Graf 17

19. Pozoruješ u sebe některé z následujících stavů?

Následující otázka směřovala k tomu, abychom zjistili, zda-li se u žáků vyskytují některé příznaky vypovídající o možném závislostním chování. Jednalo se o otázku, kde bylo možno zaznačit více odpovědí. Výzkum ukázal následující: 11 z nich (9 %) přemýšlí, co jim uniklo online, když právě nejsou na Facebooku, 20 (17 %) ztrácí kontrolu nad časem tráveným na Facebooku, 20 (17 %) pociťují fyzickou únavu, pokud jsou dlouho připojeni a 72 žáků (62 %) žádný z výše uvedených stavů nepociťuje.

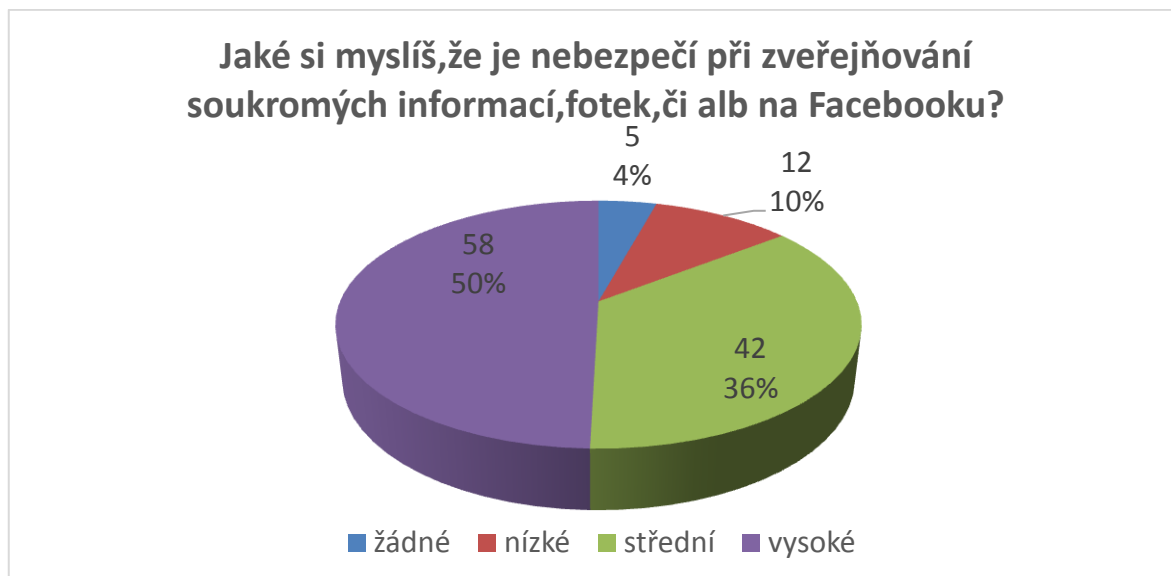

Graf 18

Další tři otázky v dotazníku byly sestaveny tak, abychom zjistili postoje žáků týkající se bezpečnosti na sociální síti Facebook, zda jsou obeznámeni s případnými riziky.

20. Jaké si myslíš, že je nebezpečí při zveřejňování soukromých informací, fotek, či alb na Facebooku?

5 (4 %) respondentů se domnívá, že nebezpečí při zveřejňování soukromých informací je nulové, 12 (10 %) si myslí, že toto riziko je nízké, 42 (36 %) zaznačilo jako variantu střední riziko a 58 (50 %) označilo toto riziko jako vysoké.

Graf 19

21. Ublížil ti někdo prostřednictvím Facebooku?

95 respondentům (81 %) ublíženo nebylo, 22 z nich (19 %) ublíženo bylo např. tím, že někdo o nich uváděl nepravdivé informace, či neoprávněně vstoupil do jejich profilu.

Ublížil ti někdo prostřednictvím Facebooku?	
Ano	19 %
Ne	81 %

Tabulka 2

22. Byl(a) jsi poučen(a) o možných rizicích sociálních sítí rodiči či učiteli?

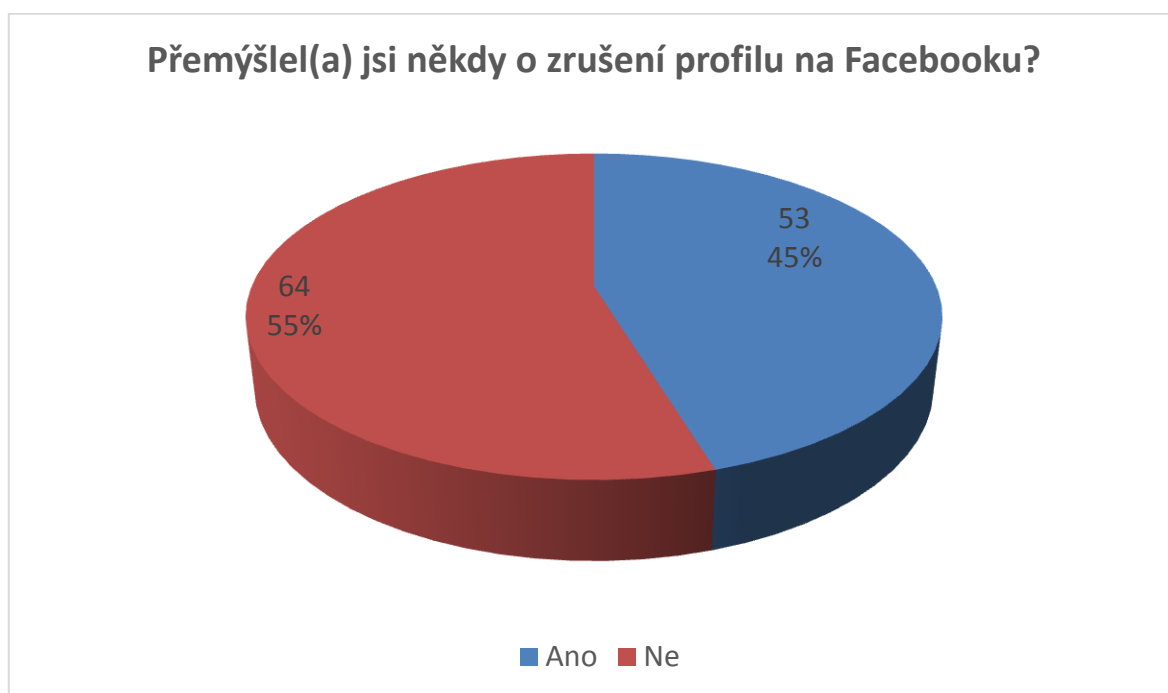
101 (86 %) žáků bylo poučeno o možných rizicích sociálních sítí, ať už rodiči nebo učiteli, naopak 16 žáků (14 %) uvedlo, že se jim tohoto poučení nedostalo.

Byl(a) jsi poučena o možných rizicích sociálních sítí rodiči či učiteli?	
Ano	86 %
Ne	14 %

Tabulka 3

23. Přemýšlel(a) jsi někdy o zrušení profilu na Facebooku?

53 respondentů (45 %) by profil na Facebooku nezrušilo, protože prostřednictvím Facebooku komunikují ohledně školy, je to pro ně v jistých ohledech způsob bezplatné komunikace, tímto způsobem si domlouvají setkání a rovněž nechtějí přijít o možnost pravidelné komunikace s rodinou a přáteli, kteří bydlí daleko. 64 respondentů (55 %) o zrušení profilu na Facebooku přemýšleli. Zde byla uvedena spousta důvodů např. je to „zabiják času“, Facebook není nutný ke komunikaci, nepotřebná věc pro život, díky němu zanedbávají školní povinnosti, je to prostředek k hádkám a pomluvám. Pro mnohé je realita lepší než virtuální prostředí.

Graf 20

24. Změnila se ti po založení Facebooku náplň volného času?

41 žáků (35 %) po založení Facebooku tráví více volného času tímto způsobem, 76 žáků (65 %) svůj volný čas tráví stále mimo Facebook.

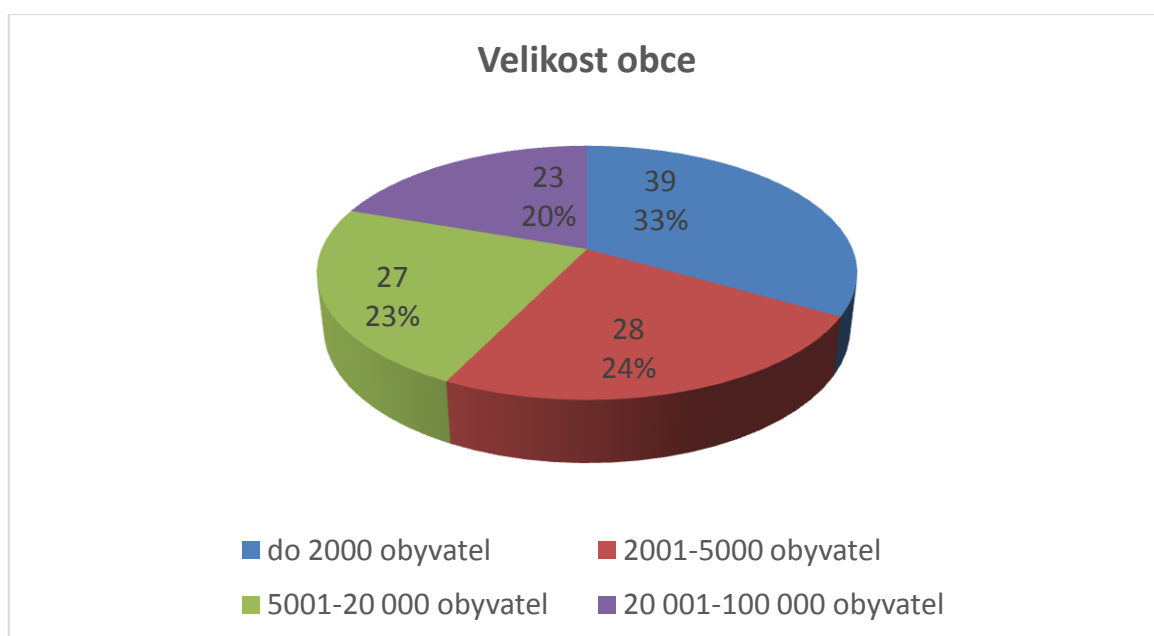
Změnila se ti po založení Facebooku náplň volného času?	
Ano	35 %
Ne	65 %

Tabulka 4

Následující dvě otázky jsou sociodemografického charakteru

25. Jaká je velikost obce, kde žiješ?

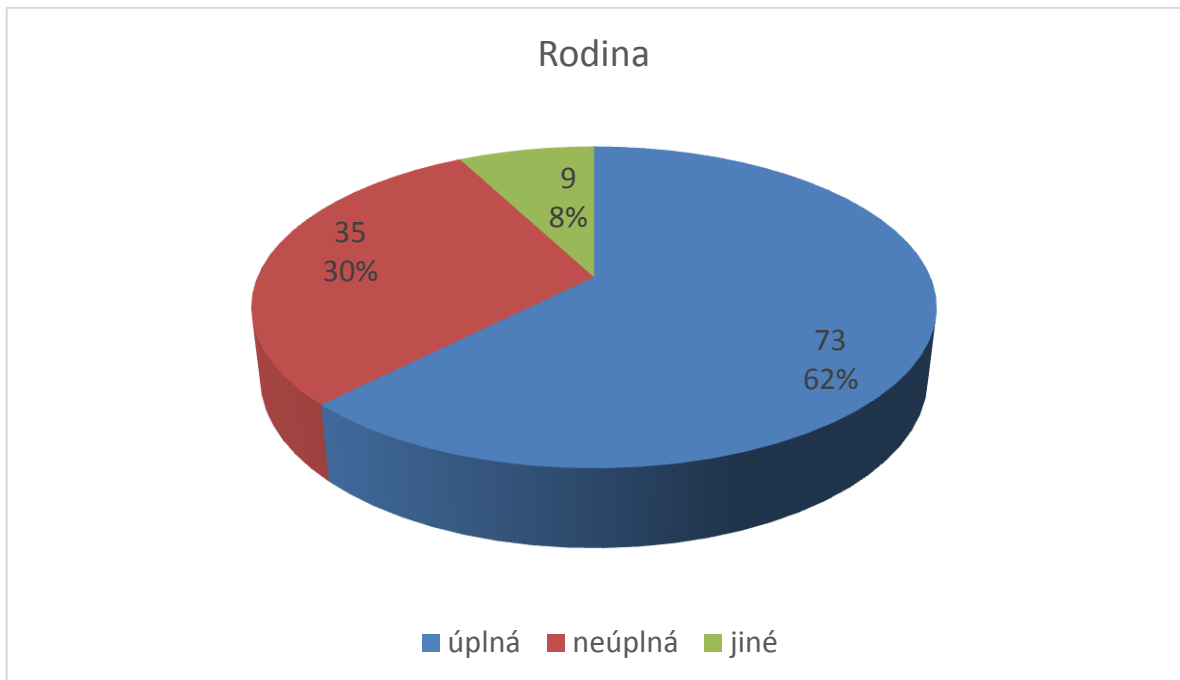
V menší obci do 2000 obyvatel žije 39 (33 %) žáků, v obci velikosti 2001 – 5000 obyvatel žije 28 (24 %) žáků, v obci velikosti 5001 – 20000 obyvatel žije 27 (23 %) žáků a 23 (20 %) žáků žije ve větší obci.

Graf 21

26. Tvá rodina je:

Poslední otázka v dotazníku se týkala rodinných poměrů. V úplné rodině žije 73 (62 %) žáků, v neúplné rodině 35 žáků (30 %) a 9 žáků (8 %) žije v jiných rodinných poměrech, což znamená, že žijí buď sami, jen se sourozencem, či v dětském domově.

Graf 22

5.1 Verifikace hypotéz

Na začátku výzkumu jsme si stanovili tři věcné hypotézy. K těmto třem hypotézám byly stanoveny hypotézy statistické. Hypotézu H1 jsme ověřili testem nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Hypotézy H2 a H3 jsme ověřili testem nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Na základě získaných výsledků jsme buď přijali, nebo odmítli nulovou hypotézu.

Jednotlivé hypotézy

H1: Předpokládáme, že žáci žijící ve větších obcích tráví denně na Facebooku více času než žáci z menších obcí.

Ho: Mezi časem stráveným žáky na Facebooku a místem bydliště není statisticky významný rozdíl.

Ha: Mezi časem stráveným žáky na Facebooku je statisticky významný rozdíl.

Kontingenční tabulka pro ověření četnosti

	jsem stále připojený	jsem připojený přes den, na noc jej vypínám	denně více jak 3 hodiny	denně 2 - 3 hodiny	60 minut a méně	Σ
menší obce do 5000	13 (17,18)	26 (22,33)	9 (8,59)	11 (8,02)	8 (10,88)	67
větší obce 5001-100000	17 (12,82)	13 (16,67)	6 (6,41)	3 (6,41)	11 (8,12)	50
Σ	30	39	15	14	19	117

V tabulce vidíme četnosti bydliště respondentů v závislosti na počtu hodin denně strávených připojením k Facebooku.

Vypočítané testové kritérium je $\chi^2 = 8,212$

Stupeň volnosti $f = 4$

Kritická hodnota testového kritéria $\chi^2_{0,05} = 9,488$

$$\chi^2 = 8,212 \text{ je menší než } 9,488$$

Vypočítané testové kritérium je nižší než hodnota kritického testového kritéria při hladině významnosti 0,05, proto přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme alternativní. Mezi časem stráveným žáky na Facebooku a místem bydliště není statisticky významný rozdíl. Věcnou hypotézu jsme tedy **nepotvrdili**.

H2: Předpokládáme, že žáci z neúplných rodin tráví více volného času na Facebooku.

Ho: Mezi rodinným zázemím a způsobem trávení volného času není statisticky významný rozdíl.

Ha: Mezi rodinným zázemím a způsobem volného času je statisticky významný rozdíl.

Čtyřpolní tabulka pro ověření H2

	úplná rodina	neúplná rodina a jiné rodinné poměry	Σ
Ano, více volného času trávím na Facebooku	25	18	43
Ne, svůj volný čas trávím mimo Facebook	48	26	74
Σ	73	44	117

Tabulka znázorňuje četnosti trávení volného času na Facebooku v závislosti na rodinném zázemí. 25 žáků z úplných rodin tráví více volného času na Facebooku a 48 z nich tráví svůj volný čas mimo Facebook. Naopak 18 žáků z neúplných rodin tráví více volného času na Facebooku a 44 z nich tráví svůj volný čas jinými aktivitami.

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 0,524$

Stupeň volnosti $f = 1$

Kritická hodnota testového kritéria $\chi^2_{0,05} = 3,841$

$\chi^2 = 0,524$ je menší než 3,841

Vypočítané testové kritérium je menší než hodnota kritického testového kritéria při hladině významnosti 0,05. Z uvedeného výpočtu tedy vyplývá, že přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme alternativní. Tato věcná hypotéza se **nepotvrdila**. Mezi rodinným zázemím a způsobem volného času není statisticky významný rozdíl.

H3: Předpokládáme, že starší žáci se domnívají, že čas strávený na Facebooku je připravuje o reálný čas

Ho: Mezi věkem a postojem k Facebooku není statisticky významný rozdíl.

Ha: Mezi věkem a postojem k Facebooku je statisticky významný rozdíl.

Tabulka. Čtyřpolní tabulka pro ověření H3

	Ano	Ne	Σ
mladší žáci (15 - 16 let)	33	46	79
starší žáci (17 - 18 let)	17	21	38
Σ	50	67	117

Tabulka vykazuje četnosti postoje k Facebooku v závislosti na věku respondentů. 33 žáků ve věku 15 – 16 let se domnívá, že čas strávený na Facebooku je připravuje o reálný čas, naopak 46 z nich si myslí, že tomu tak není. 17 žáků ve věku 17 let a starší se domnívají, že čas strávený na Facebooku je připravuje o reálný čas v životě, 21 z nich je opačného názoru.

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 0,092$

Stupeň volnosti $f = 1$

Kritická hodnota testového kritéria $\chi^2_{0.05} = 3,841$

$$\chi^2 = 0,092 \text{ je menší než } 3,841$$

Vypočítané testové kritérium je menší než hodnota testového kritéria při hladině významnosti 0,05. Přijímáme tedy nulovou hypotézu a odmítáme alternativní. Mezi věkem a postojem k Facebooku není statisticky významný rozdíl. Ani tato věcná hypotéza se nám tedy **nepotvrdila**.

6 INTERPRETACE DAT

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jakým způsobem žáci Středního odborného učiliště ve Vizovicích tráví svůj volný čas a jakou roli v tom zaujímá sociální síť Facebook. Výzkumu se zúčastnili náhodně vybraní žáci všech ročníků této školy. Jedná se o skupinu ve věkovém rozpětí 15-20 let.

Na počátku výzkumu bylo stanoveno několik dílčích výzkumných otázek. Jakým způsobem tráví žáci svůj volný čas, věnují-li se nějakým volnočasovým aktivitám a jak často? Vzhledem k tomu, že se jedná o žáky, které z hlediska vývojové psychologie řadíme do pozdní adolescence, zájem o organizované volnočasové aktivity je zde nižší než je tomu např. u dětí školního věku. To se nám potvrdilo i v dotazníkovém šetření, kdy se ukázalo, že ze 118 respondentů 43 z nich neprovozují žádnou organizovanou volnočasovou aktivitu. Pokud se věnují nějakým volnočasovým aktivitám, jedná se především o sportovní aktivity, či zájmové kroužky. Někteří z nich se věnují i dobrovolnické činnosti a pracovním aktivitám souvisejících s jejich budoucím povoláním. Všechny tyto aktivity provozují víceméně pravidelně. Mimo organizovaných volnočasových aktivit tráví rádi žáci svůj volný čas čtením, sledováním televize, sportem. 61 žáků ze 118 tráví svůj volný čas na Facebooku. 80 % z nich svůj volný čas nejraději tráví venku s přáteli.

Zajímavým faktem bylo, že ze všech rozdaných dotazníků pouze jeden žák uvedl, že sociální síť Facebook nevyužívá, ani nemá svůj profil na této síti. Pro většinu z nich Facebook znamená možnost stálého kontaktu se spolužáky a kamarády. Mnoho žáků je prostřednictvím Facebooku v kontaktu s lidmi, které nemají možnost tak často potkávat a pro 11 % je to způsob, jak se seznámit s novými lidmi. Ukázalo se, že Facebook je hodně využíván k organizačním záležitostem spojených se školou a organizování různých akcí.

Kolik času na Facebooku tráví, byla další z dílčích výzkumných otázek. Výzkum ukázal, že více jak polovina je připojena neustále, nebo se pouze na noc odpojují, naopak 3 % nejsou denně připojeni ani 30 minut. 16 % žáků aktualizuje svou zed' jedenkrát denně, 27 % několikrát za týden a 49 % aktualizuje svou zed' nepravidelně. Pouze 2 % respondentů aktualizují svou zed' každou hodinu.

Počet přidanych přátel bývá mezi mládeží velmi významný ukazatel jejich společenské oblíbenosti. V průměru se počet přátel pohybuje mezi 201 – 500 a 19 % žáků má přidáno přes 501 přátel. Zde si klademe otázku, s kolika z nich se osobně stýkají a znají je. Se vše-

mi přidanými lidmi se zná pouze 11 % respondentů, s více jak s polovinou 49 % respondentů a 3 % žáků se neznají téměř s nikým.

Ve výzkumu nás rovněž zajímalo, jaký vliv má Facebook na mezilidské vztahy žáků, jestli upřednostňují internetovou virtuální komunikaci před reálnou osobní interakcí. Jako pozitivní fakt vnímáme, že nadpoloviční většina (74 %) nemá problém sdělovat své myšlenky a pocity při osobním kontaktu a rovněž 54 % žáků dává přednost komunikaci tváří v tvář.

Výzkumem jsme rovněž zjišťovali, jestli jsou žáci schopni uvažovat o sociální komunikaci na Facebooku jako nad možnou formou závislosti. 66 % žáků netrpí pocity neklidnosti, nervozity či náladovosti pokud nemají možnost být připojeni na Facebooku, u 27 % z nich se tyto pocity dostavují pouze občas, zejména v případě, kdy čekají nějakou důležitou zprávu. Jen 7 % žáků uvedlo, že těmito pocity trpí, když nemají možnost být připojeni k Facebooku.

Více než polovina respondentů uvedla, že kvůli Facebooku občas zanedbávají své školní povinnosti a mnozí z nich jsou připojeni online i během vyučovací hodiny. Důvodem je ve většině případů nezajímavost výuky.

Pokud žáci tráví svůj volný čas aktivním způsobem, např. cestováním a výlety, mnozí z nich jdou na Facebook, pokud je možné připojení a to z důvodu sdílení nových zážitků.

Tři otázky v dotazníku byly věnovány možným rizikům sociálních sítí a bezpečnosti online. Téměř všichni respondenti jsou si vědomi možných rizik, které s sebou virtuální prostředí přináší a rovněž o těchto rizicích byli poučeni rodiči a učiteli.

K zajímavému zjištění jsme dospěli u otázky, kdy jsme zjišťovali, zda-li by respondenti byli ochotni svůj profil na Facebooku zrušit. Pro polovinu z nich je to komunikační prostředek, jehož prostřednictvím si smlouvají schůzky. Druhá polovina uvažovala o zrušení své profilové stránky, neboť je to pro ně ztráta času a nikterak je to neobohacuje. Nicméně svůj profil doposud nezrušili.

Jako pozitivní informaci vzešlou z výzkumu považujeme fakt, že vybraný vzorek dospívajících tráví svůj volný čas mimo Facebook.

Poslední dvě otázky v dotazníku byly sociálně demografického charakteru a zajímali jsme se místo bydliště a rodinné poměry. Data z obou otázek byly následovně využity ve třech věcných hypotézách, které byly stanoveny na začátku výzkumu.

V první věcné hypotéze jsme předpokládali, že žáci z větších obcí tráví více času na Facebooku než žáci z menších obcí. Tato hypotéza se nepotvrdila.

V druhé věcné hypotéze jsme předpokládali, že žáci z neúplných rodin tráví na Facebooku více času než žáci z úplných rodin. Tato hypotéza se nepotvrdila.

V poslední hypotéze jsme předpokládali, že pro starší žáky doba strávená na Facebooku je ochuzuje o reálný čas. I v tomto případě jsme byli nuceni přijmout nulovou hypotézu, která tvrdí, že mezi věkem a postojem k Facebooku není statisticky významný rozdíl. Poslední věcná hypotéza se tedy ani v tomto případě nepotvrdila.

6.1 Doporučení pro praxi

Volný čas je přirozená součást života člověka a v dnešní moderní společnosti jeho význam neustále vzrůstá. Je tedy nezbytné, abychom podporovali všechny tendence a snahy, které vedou k jeho kvalitnímu využití. Vzhledem k tomu, že zájem o volnočasové aktivity a zájmové činnosti u mladých lidí klesá, je nutné učit již děti školního věku jak kvalitně trávit volný čas, tak aby rozvíjel všechny složky jejich osobnosti, neboť i později máme sklony vracet se k aktivitám, které jsme dříve provozovali. Nezastupitelnou roli v tomto procesu má rodina, která nás od raného dětství směřuje určitým směrem. Kvalitně strávený volný čas je i prevencí sociálně patologických jevů.

Jak jsme již v naší práci uvedli, součástí školy je i Domov mládeže, který se stará o volnočasové vyžití ubytovaných žáků. Tytéž aktivity jsou nabízeny i žákům dojíždějícím. Domníváme se, že v tomto ohledu plní škola svou funkci velmi dobře a motivuje své žáky k tomu, aby trávili volný čas aktivně, nikoli pasivně, např. vysedáváním u počítače.

Výzkum ukázal, že 86 % žáků bylo poučeno o možných rizicích sociálních sítí. Zde je namístě zmínit, že škola pořádá pravidelně tzv. Dny prevence, kdy jsou žáci, mimo jiné, poučeni o negativních jevech objevujících se na sociálních sítích.

Naše doporučení je žáky i nadále motivovat k plnohodnotnému využívání jejich volného času, zdůrazňovat význam osobní komunikace mezi lidmi. Při využívání sociálních sítí poučit žáky o pravidlech slušného chování, které by mělo panovat i ve virtuálním prostoru, upozornit je, aby nezveřejňovali příliš osobních informací, neboť by mohlo dojít k jejich zneužití.

ZÁVĚR

Tématem naší práce byla sociální síť Facebook jako možný způsob trávení volného času u dospívajících jedinců. Výzkumným cílem bylo zjistit, jak vůbec mladí lidé dnes tráví volný čas a jakou roli v tom Facebook zaujímá.

Lze konstatovat, že cíl práce byl splněn.

Práce předkládá charakteristiku žáka SOU ve vztahu k Facebooku, ze získaných informací prostřednictvím dotazníkového šetření a následného zpracování a ověření hypotéz, lze definovat pozitivní zjištění. Žáci preferují při svých volnočasových aktivitách neorganizované sportovní činnosti a aktivity spojené s jejich budoucím povoláním mimo domov a s přáteli. Současně žáci nevnímají závislost na Facebooku.

Z výsledků práce vyplývá, že Facebook nepředstavuje pro žáky zvýšené riziko než u jiných druhů závislosti, proto doporučujeme se i nadále v rámci školského systému věnovat prevenci a poučení o rizicích sociálních sítí.

Hlavní přínos naší bakalářské práce vidíme jednak v souhrnném zpracování terminologie internetových závislostí, dále pak práce přináší aktuální informace o způsobu trávení volného času žáků SOU a jejich vztah k Facebooku a jeho užívání. Z výsledků praktické části bylo možné vyvodit doporučení pro školu, žáky o rizicích a výhodách sociálních sítí.

Sociální sítě všeobecně jsou fenoménem dnešní doby, jakýmsi prostředkem novodobé komunikace. Facebook se svým počtem registrovaných uživatelů je považován za nejrozšířenější a nejoblíbenější sociální síť dneška a počet jeho zvyšovatелů se stále zvyšuje.

Bakalářská práce byla rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsme vymezili pojem adolescenci, popsali jsme tuto komplikovanou životní etapu. Zvláštní pozornost jsme věnovali možným úskalím a rizikům, které mohou toto období doprovázet. Další část teoretické části byla věnována problematice volného času u dospívajících jedinců. Poslední část poskytla informace o sociální síti Facebook, jeho historii, využití, popsali jsme jeho výhody i nevýhody této sociální sítě. Rovněž jsme se pokusili nahlédnout na Facebook z pohledu sociální pedagogiky.

V praktické části jsme stanovili výzkumný cíl, výzkumné otázky a věcné hypotézy. Pro náš výzkum jsme zvolili metodu dotazníkového šetření, které bylo zaměřeno na žáky Střední školy oděvní a služeb ve Vizovicích ve věkové kategorii 15 let a starší. Dotazník vyplnilo 122 respondentů, z důvodu nesprávného vyplnění dotazníku byli 4 respondenti vyřazeni.

Celkový počet tedy činil 118 respondentů. Získané informace byly zpracovány, zaznamenány prostřednictvím tabulek a grafů a následovně popsány v analýze dat. Jednu věcnou hypotézu jsme ověřovali testem nezávislosti pro kontingenční tabulku a dvě hypotézy jsme ověřovali testem nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Výsledky jsme interpretovali na hladině významnosti 0,05. Ani jedna z věcných hypotéz se nepotvrdila.

Výzkumným šetřením jsme zjistili, že Facebook u mladých lidí zaujímá poměrně důležitou roli, díky Facebooku jsou v kontaktu s lidmi, se kterými nemají možnost se často setkávat, dovídají se o zajímavých akcích, které jsou pořádány a cítí se být v „centru dění“. Mnoho starších žáků využívá Facebook k získávání pracovních nabídek. Nicméně pro více než polovinu to není hlavní a jediný způsob trávení volného času. Jako velmi pozitivní informaci vnímáme, že žáci dávají přednost osobní interakci před neosobní virtuální komunikací, volný čas preferují trávit venku s přáteli, sportem, čtením nebo jinými aktivitami. Pouze 21% respondentů tráví volný čas na Facebooku. Mnozí z nich zastávají dokonce názor, že čas strávený na Facebooku je ochuzuje o čas, který by mohli trávit jiným způsobem.

Výzkum přinesl mnoho zajímavých a důležitých zjištění o tom, jak žáci školy využívají svůj volný čas a jakou roli zde Facebook sehrává. Ověřili jsme si, že moderní technologie v podobě sociálních sítí jejich život ovlivňují, avšak postoj žáků ke komunikaci prostřednictvím Facebooku je spíše umírněný. Věříme, že získané informace poslouží vedení a pedagogům Střední školy oděvní a služeb ve Vizovicích, aby se lépe zorientovali v problematice dospívající mládeže.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKOŠOVÁ, Z., 2005. Sociální pedagogika jako životná pomoc. Bratislava: FF Univerzity Komenského. ISBN 80-89-236-00-6.
- [2] DĚDIČEK, D., 2010. Facebook jednoduše. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3196-1
- [3] ECKERTOVÁ, L., DOČEKAL, D., 2013. *Bezpečnost dětí na Internetu. Rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3804-5.
- [4] FISCHER, S., ŠKODA J., 2014. *Sociální patologie, závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-5046-0.
- [5] HÁJEK, B., HOFBAUER B., PÁVKOVÁ J., 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [6] HÁJEK, B., HARMACH, J., 2004. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT. ISBN 80-86784-06-1.
- [7] HELUS, Z., 2011. *Úvod do psychologie*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3037-0.
- [8] HULANOVÁ, L., 2012. *Internetová kriminalita páchaná na dětech. Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton. ISBN 978-80-7387-545-9.
- [9] CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-1369-4
- [10] KAVANOVÁ, A., CHUDÝ, Š., 2005. *Výchova a volný čas. Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Ústav pedagogických věd UTB. ISBN 80-7318-266-1.
- [11] KIRKPATRICK, D., 2011. *Pod vlivem Facebooku. Příběh z nitra společnosti, která spojuje svět*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3573-0.
- [12] KOHOUTEK, R., 2005. *Úvod do psychologie: Normalita a abnormalita psychiky a osobnosti*. Brno: Pedagogická fakulta MU. ISBN 80-210-3795-4
- [13] KOPECKÝ, K., 2007. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. Olomouc: Hanex. ISBN 978-80-85783-78-0.

- [14] KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al., 2001. *Člověk – Prostředí – Výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.
- [15] KULHÁNKOVÁ, H., ČAMEK, J., 2010. *Fenomén facebook*. Kladno: Jakub Čamek – BigOak. ISBN 978-80-904764-0-0.
- [16] MACEK, P., 2003. *Adolescence*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-747-7
- [17] MACEK, P., LACINOVÁ, L., 2006. *Vztahy v dospívání*. Barrister a Principal. ISBN 80-7364-034-1.
- [18] MÜHLPACHR, P., 2008. *Sociopatologie*. Brno: Pedagogická fakulta MU. ISBN 978-80-210-4550-7.
- [19] NEŠPOR, K., 2007. *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-267-6.
- [19] PÁVKOVÁ, J. a kol., 2002. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.
- [20] POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. a TOMKO, A., 2002. *Patologické závislosti*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky. ISBN 80-8656-802-4.
- [21] PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ, 2009. *Pedagogický slovník*. Nové, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.
- [22] SDRUŽENÍ LINKA BEZPEČÍ, 2012. *Děti a online rizika*. Praha: JPM tisk. ISBN 978-80-904920-2-8.
- [23] SIEBERG, D., 2014. *Digitální dieta*. Synergie Publishing SE. ISBN 978-80-7370-315-8
- [24] SPOUSTA, V. et al., 1996. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: PF Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1275-7.
- [25] ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol., 2014. *Děti a dospívající online. Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5010-1.
- [26] ŠMAHEL, D., 2003. *Psychologie a internet. Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-360-1.
- [27] VÁGNEROVÁ, M., 1999. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-678-0.

[28] VÁGNEROVÁ, M., 2005. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1074-4.

[29] VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie, dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

[30] <http://www.medialniproroci.blogspot.cz/2013/12/teenageri-socialni-site-ovlivnuji.html> [online]. [cit. 2016-03-25].

[31] <http://www.m-journal.cz/cs/internet/socialni-site/socialni-site-v-nasich-zivotech-aneb-prumerny-den-na-facebooku> [online]. [cit. 2016-03-25].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále.

Např. Například.

PC Počítač

Popř. Popřípadě

SMS Krátká textová zpráva

Tj. To jest.

Tzv. Takzvaný.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Zastoupení respondentů podle pohlaví	43
Graf 2 Zastoupení respondentů podle věku	44
Graf 3 Hlavní organizovaná volnočasová aktivita	45
Graf 4 Frekvence organizovaných volnočasových aktivit	46
Graf 5 Způsob trávení volného času	47
Graf 6 Vlastnictví profilu na Facebooku	48
Graf 7 Význam Facebooku	49
Graf 8 Doba strávená na Facebooku	50
Graf 9 Počet přátel na Facebooku	51
Graf 10 Podíl reálných kamarádů	52
Graf 11 Preference komunikace s přáteli přes Facebook	52
Graf 12 Aktualizace zdi na Facebooku	53
Graf 13 Je pro tebe jednodušší sdělovat své myšlenky a pocity přes Facebook než při osobním kontaktu?	54
Graf 14 Máš pocit, že jsi neklidný(á), nervozní, či náladový(á), když nemáš možnost být připojen na Facebooku?	55
Graf 15 Zanedbáváš nebo odkládáš svoje školní a jiné povinnosti kvůli Facebooku? ..	55
Graf 16 Jsi online na Facebooku i během vyučovací hodiny?	56
Graf 17 Máš potřebu být na sociální síti Facebook i na dovolené s rodiči, na výletě s přáteli apod.?	57
Graf 18 Pozoruješ u sebe některé z následujících stavů?.....	58
Graf 19 Jaké si myslíš, že je nebezpečí při zveřejňování soukromých informací, fotek, či alb na Facebooku?	59
Graf 20 Přemýšlel(a) jsi někdy o zrušení profilu na Facebooku?	60
Graf 21 Velikost obce	61

Graf 22 Rodina 62

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Úbytek času v reálném životě na úkor Facebooku.....	54
Tabulka 2 Ublížil ti někdo prostřednictvím Facebooku?	59
Tabulka 3 Poučení o rizicích.....	59
Tabulka 4 Změnila se ti po založení Facebooku náplň volného času?.....	60
Tabulka 5 Kontingenční tabulka pro ověření četnosti.....	63
Tabulka 6 Čtyřpolní tabulka pro ověření H2.....	63
Tabulka 7 Čtyřpolní tabulka pro ověření H3.....	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Milí žáci,

ráda bych se na Vás obrátila se žádostí o vyplnění dotazníku, jehož cílem je zjistit, do jaké míry ovlivňuje Facebook Váš volný čas. Dotazník je součástí mé bakalářské práce. Následující otázky se týkají času, který na Facebooku trávíte a jeho vlivu na Váš život. Dotazník je zcela anonymní a vyplnění Vám zabere přibližně 10 minut. Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci.

Helena Suchá

1. Pohlaví

- a) muž
- b) žena

2. Tvůj věk.....

3. Jaké jsou tvé organizované volnočasové aktivity?

- a) sport
- b) zájmové kroužky
- c) dobrovolnická činnost
- d) jiné (prosím vypiš).....
- e) nemám organizované volnočasové aktivity

4. Jak často se těmto organizovaným volnočasovým aktivitám věnuješ?

- a) každý den
- b) 4 dny v týdnu
- c) 2 dny v týdnu
- d) aktivita není pravidelná
- e) jen o víkendu

5. Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas? (můžeš zaznačit i více odpovědí)

- a) venku s přáteli
- b) sportuji
- c) čtu si
- d) dívám se na TV
- e) jsem na Facebooku
- f) jiné.....

6. Máš profil na Facebooku?

- a) ano
- b) ne (pokud je odpověď NE, dále prosím ve vyplňování dotazníku nepokračuj)

7. Facebook pro mě znamená: (můžeš zaznačit i více odpovědí)

- a) stálý kontakt se svými spolužáky a kamarády
- b) jsem zde ve spojení s lidmi, které tak často nepotkávám
- c) seznamování s novými lidmi
- d) hraní her
- d) sdílení zážitků
- e) organizační záležitosti týkající se školy
- f) jiné (prosím vypiš).....

8. Kolik času denně trávíš na Facebooku?

- a) jsem stále připojený
- b) jsem připojený přes den, na noc jej vypínám
- c) denně více jak 3 hodiny
- d) denně 2-3 hodiny
- e) 30-60 min denně
- f) méně

9. Kolik máš na Facebooku přidaných přátel?

- a) 0-50
- b) 51-100
- c) 101-200
- d) 201-500
- e) 501 a více

10. Kolik z nich je tvých reálných kamarádů, s nimiž se stýkáš osobně?

- a) se všemi
- b) s více jak polovinou
- c) s méně jak polovinou
- d) téměř s nikým

11. Upřednostňuješ komunikaci s přáteli a známými přes Facebook než tváří v tvář?

- a) ano
- b) ne
- c) záleží na okolnostech

12. Jak často aktualizuješ svou zed' na Facebooku?

- a) každou hodinu
- b) několikrát denně
- c) jednou za den
- d) několikrát za týden
- e) jinak, napiš jak často.....

13. Je pro tebe jednodušší sdělovat své myšlenky a pocity přes Facebook než při osobním kontaktu?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy, případně kdy? Můžeš to popsat?.....

14. Myslíš si, že čas strávený na Facebooku tě připravuje o čas v reálném životě?

- a) ano
- b) ne

15. Máš pocit, že jsi neklidný(á), nervózní, či náladový(á), když nemáš možnost být připojen(a) na Facebook?

a) nikdy

b) někdy, můžeš napsat kdy?.....

c) vždy

16. Zanedbáváš nebo odkládáš svoje školní a jiné povinnosti kvůli Facebooku?

a) ano

b) ne

c) občas se mi to stane

17. Jsi online na Facebooku i během vyučovací hodiny?

a) vždy

b) někdy

c) nikdy

18. Máš potřebu být na sociální síti Facebook i na dovolené s rodiči, na výletě s přáteli apod.?

a) ano, z důvodu (prosím vyplň).....

b) ne

c) pokud je možnost, připojím se, ale není to pro mě důležité

19. Pozoruješ u sebe některé z následujících stavů? (lze zvolit i více možností)

a) když právě nejsi na Facebooku, přemýšlíš, co ti mezitím uniklo online.

b) ztrácíš kontrolu nad časem tráveným na FB.

c) pociťuješ fyzickou únavu (např. pálení očí, bolest hlavy) pokud jsi delší dobu připojený na Facebooku.

d) žádný z výše uvedených stavů nepociťuji.

20. Jak si myslíš, že je nebezpečí při zveřejňování soukromých informací, fotek, či alb na Facebooku?

a) žádné

b) nízké

c) střední

d) vysoké

21. Ublížil ti někdo prostřednictvím Facebooku?

a) ne

b) ano (pokud chceš, napiš jak).....

22. Byl(a) jsi poučen(a) o možných rizicích sociálních sítí rodiči, či učiteli?

a) ano

b) ne

23. Přemýšlel(a) jsi někdy o zrušení profilu na Facebooku?

a) ne (pokud chceš, napiš proč).....

b) ano (pokud chceš, napiš proč).....

24. Změnila se ti po založení Facebooku náplň volného času?

a) Ano, svůj volný čas více trávím na Facebooku

b) Ne, svůj volný čas stále trávím mimo Facebook

25. Jaká je velikost obce, kde žiješ?

a) do 2 000 obyvatel

b) 2 001 – 5 000 obyvatel

c) 5 001 – 20 000 obyvatel

d) 20 001 – 100 000 obyvatel

26. Tvá rodina je:

a) úplná (žiji s oběma rodiči)

b) neúplná (žiji pouze s jedním z rodičů)

c) jiná (prosím vypiš).....

